

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משיבות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותר הספרים הקדושים

מצורע

זהר המבא
הפטר והפכוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצאי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

מצורע

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

הצילני מדמים אלהים (תהלים נא טז). פִּרְשׁ
הבעל שם טוב זי"ע, הצילני שהדמים לא
יהיה נחשב חס ושלום אצלי לאלהים, ותאות
הממון לא תפנה לבבי מהאלהים חיים

(אמרי צדיקים)

אוצר פניני החסידות

- פרי צדיק** | ר' ו' נקרא על שם ה'רכילות', שמתחלה היה פגום בזה ונתקן עצמו | בדבר שהאדם פגום ומתיגע לתקן עצמו מרגיש בו טעם ומתקוות גדשה
 - מי השלוח** | תקינתו של בעל לשון הרע הוא שיהפך את כח הדבור הרע להשתמש בו לטובה
 - שם משמאל** | הרוכל חדש לרבי יצאי את חמרת עון לשון הרע שהפגום בו נותר ערטיילאי מכל המצות פיון שעון זה מברית את אורן מהאדם
 - שפע חיים** | פגנת הרוכל היתה ללמד שקניני חיים ודעת נרדפים רק על ידי נדידה מהבית לשקד על דלתות הצדיקים
 - אגרא דקלה** | עקר הטהרה על ידי התשובה, אף המביא קרבו ואינו מבין לשם מה בא הקרבו הבהו צריך ללמוד
 - אור החיים** | באור כל פסוקי הענין מתחלת הפרשה בדרך רמז על הגלות, התנוצצות הגאולה והריגת שני המשיחים
 - לקוטי תורה** | הסתירה בלשון הפתוב אם הבהו מגיע אל המצרע או להפך
 - אור הגנוז לצדיקים** | למוד התורה תקון על לשון הרע - כאשר שונה למודו באופן של המלצת זכות על עם ישראל
 - פתוחי חותם** | מעלות שזכה השב בתשובה פראוי
 - צפנת פענח** | עץ ארו ואזוב רמז שתקנת המוצרע להשפיל גאותו ואז ביכלת הצדיק להעלותו | משל מהבעל שם טוב על אדם גבה קומה שצמא למים ולא אבה להשפיל עצמו לקבל מים מזולתו
 - שפת אמת** | השפלת החוטא - סימו שתקן את החטא בשלמות
 - לקוטי שיחות** | דברי המדרש אודות הנגעים שישלח הקב"ה בבית האמוריים וטעם שוני הלשון בצטוט המדרש בלשון רש"י
 - קול יעקב** | יוצא אשר לו הבית - פרנסת האדם תבא אליו עד פתח ביתו
 - פתוחי חותם** | השב בתשובה צריך להוסיף חזק
 - מחשף הלבן** | נענף צרעת רומז שהגאולה תהיה על ידי התורה
 - עבודת ישראל** | הלכות אלו הנראות שחורות ובערות ובכל זאת ערבות לפני הקדוש ברוך הוא רמז על ימי הקרבו והקטנות
 - תפארת שלמה** | כל החסידים שהיו ביציאת מצרים ונארת מג הפסח יורדים בשבת הגדול
 - מאור עינים** | שבת הגדול' על שם שבא לגדלות המחין
 - בני יששכר** | טעם לקריאת שבת הגדול - בשבת יש גדלות הדעת כיצד לקום כל מצוה
 - תוספות חיים** | שבת הגדול' על שם שגדול העולמים יושב ושמע ההלכה מפיהם של ישראל
 - תולדות אהרן** | דיני הגעלה ממזמים על דברים גדולים
 - עבודת ישראל** | רמזים בהלכות הפסח על הבנה הנצרכת לפסח | ללמד לשמר הפה ולקדשו לצורך ה'פה סח'
 - פני מנחם** | שבת הגדול הוא אוצר גדול שאפשר לבער את כל היצר שבקרבו
 - אמרי נעם** | הריגת ופתי ה'ה' ב'י' גניסן שחל בשבת קדש ולבו נקבע המארע בשבת ולא ב'י' ניסן
 - נחל יצחק** | באור שם שבת הגדול בדרך צחות
- אוצרות גאני הדורות**
- יצר המר** | והובא אל הבהו שליוו של המצרע שביבאו הבהו אליו לטהרו
 - ברך יצחק** | טהרת המצרע נוהגת בכל מקום, ושלוחו אינו נוהג אלא בארץ ישראל בעירות המקפות חומה
 - תורת יעקב** | אחר ששמע הבהו את תאור הצרעת יוצא מחוץ למחנה
 - שפתי כהן** | כבוד הגדול שנגעשה למצרע ביום סהרתו
 - מכתב סופר** | כשרואה המצרע מדת ענותנותו של הבהו לזקח מוסר לנפשו לעוב גסות רוחו
 - לוח ארן** | מדרגת המצרע ביום סהרתו כמדרגת הבהו
 - אזור אליהו** | קבלת התשובה הפאה מחמת יסורים
 - משך חכמה** | עשיר מצרע שהביא קרבו עני לא יצא שעדין עומד במרדו בצרות עינו
 - עדי זהב** | היצר שיש בכפילות
 - פני יוסף** | ביאת הנגעים מפאת עונות האדם שהרי אין תרופה למכתו על פי דרכי השבע
 - חמדת ישראל** | נגעים פוגעים תחלה בממונו של האדם
 - מלאכת הקדש** | על האדם לדון לכף זכות גם את עצמו
 - זהב שבא** | טהרת הנגעים תלויה בדבורו של הבהו להראות שגדול כח הדבור לעורר קטרוגים למעלה
 - ארץ צבי** | גלוי מטמוניות הפנימיות שבתוכי האדם על ידי הסורים
 - ראש דוד** | המצרע ביום סהרתו זוכה בתורתו
 - כתבות אור** | קריעת בגדי המצרע כנגד אבוד מצותיו
 - ערוגת הבשם** | כששב המצרע בתשובה נמחלים אף העונות שקבל ממי שדבר עליו לשון הרע
 - מעשי צדיקים** | הארה חסידית מן הפרשה
 - ספרי ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
 - זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת מצרע

מעשה הרוכל ורבי ינאי

מעשה ברובל אחר שהיה מחזר בעירות הסמוכות לצפורי והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים, אורקין עליה רבי ינאי, הנה יתיב ופשיט כטרקליניה, אמר ליה תא סק להכא ובין לי, אמר ליה לית את צדיך ולא כדמותך, אטריח עליה סליק לגביה הוציא לו ספר תהלים מכרך, הראה לו פסוק זה מי האיש התפץ חיים וגו' נצר לשונך מרע, אמר רבי ינאי אף שלמה מכריז שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו וכו', אמר רבי ינאי כל ימי הייתי קורא מקרא זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעני, לפיכך משה מזהיר את ישראל 'זאת תהיה תורת המצרע', המוציא רע (ויק"ר

טז ב)

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

'רובל' נקרא על שם ה'רכילות', שמתחלה היה פגום בזה ותקן עצמו | כדבר שהאדם פגום ומתניגע לתקן עצמו מרגיש בו טעם ומתיקות הרשה

שמעתי מרבנו הקדוש מאיזביצא וצ"ל, בענין מה שכתוב במדרש במעשה רובל, אמר רבי ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע כו' עד שבא רוכל זה והודיעני 'מי האיש התפץ חיים'. ולכאורה מה למד מהרובל שאמר לו רק הפסוק כצורתו ולא יותר.

ואמר על זה, שבכל דברי תורה יש בהם טעמי תורה, הינו מה שמרגיש טעם ומתיקות בדברי תורה, והרובל הזה שהיה לו עסק בזה, שהיה מקלל בענין רכילות, ולכן היה נקרא 'רובל', מלשון 'הולך רכיל', ואחר התשובה על זה ועמד על דברי תורה זו, הרגיש טעם מחדש בפסוק זה.

וזה שלמד רבי ינאי ממנו, שזה הטעם לא היה יכול להרגיש רק מי שיש לו עסק בזה. ועל זה נאמר 'כסיל אדם יבלענו' (משלי כא ב), שבדבר הזה שהאדם הוא כסיל בו ויש לו חסרון בזה, אחר כך אחר התשובה 'יבלענו', נבלע דברי תורה בלבו ומרגיש טעם אחר (ר"ח סיון - אות ב):

מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זיע"א

תקנו של בעל לשון הרע הוא שיהפך את כח הדבור הרע להשתמש בו לטובה

זאת תהיה תורת המצרע (יד ב). כתיב 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה כו' (ירמיה טו יט), ענין לשון 'כפי תהיה' רומז על דברי תורה כמו ש'נאמר 'משפטי פיהו' (דה"א טז יב), 'מפיו יצת כו' (משלי ב ח). וזהו 'אם תוציא יקר מזולל', שאם יכיר האדם החסרון הנמצא בו להוציא מזה דבר יקר, אז 'כפי תהיה', שיהיו הדברים היוצאים מפיו מלאים דברי תורה.

וזה רמז הכתוב זאת תהיה תורת המצרע, 'זאת' מורה כמו שאדם אומר זאת עצמה ש'נדרמה תחלה שאין לו שיכוח לדברי תורה – זאת עצמה יתברר אחר כך שהוא מדברי תורה.

כי צרעת הוא בעון לשון הרע, והחסרון הוא אשר אין מעצור לרוח האדם ועל ידי זה מרבה דברים, והתקון לזה ביום טהרתו – לא כפי דרך הטבע, כי על פי דרך הטבע היה מהצרף לעצור רוחו ולמעט כח דבורו, ועל זה נאמר 'זאת תהיה', הינו שלא יעשה כפי דרך הטבע, רק ש'יראה שאותו כח הדבור שהיה

שם משמאל

רבי שמאל מסוכטשוב זיע"א

הרוכל חדש רכבי ינאי את חמרת עון לשון הרע שהפגום בו נותר ערטילאי מכל המצות כיון שעון זה מכריח את אורן מהארם

כבר פתבו בזה כל המקרשים איש לפי דרכו מה חדש הרוכל, ומה לא היה רבי ינאי יודע מקדם שהודיעו הרוכל, ואענה אף אני חלקי בעזרת השם יתברך.

דהנה אמרו ו"ל (ירושלמי מכות פ"ב ה"ח): שאלו לתקמה ואמרה, נפש החוטאת היא תמות, התורה אמרה יביא אשם ויתכפר לו, והקדוש ברוך הוא אמר יעשה תשובה ויתכפר לו.

והינו בעשות אדם חטאים, הנה נשתאבו בקרבו חלקי הרע שאין אפן להפרידם ממנו אלא על ידי מיתה שחלקי הרע נתעפלים בקבר, וכמו שהמיתה היא תקון על החטא הכללי מאדם הראשון בן היא תקון על החטא הפרטי.

וזה שאמרה החקמה נפש החוטאת היא תמות וזה תקונה, התורה אמרה יביא קרבן שעל המוקד תמורת גוף האדם בזה נמי יפרד הרע ממנו, אבל מצות אחרות אין בכתן לגרש את חלקי הרע שנשתאבו בקרבו, אלא או מיתה ממש, או קרבן תמורת המיתה.

והקדוש ברוך הוא אמר יעשה תשובה, הינו פי תשובה קדמה לעולם (פסחים טז.)

והחלקי הרע נבראו בתוך בריאת העולם, אם בן התשובה גדולה במעלה בקדשה מהחטא בטמאה, על בן נדחה החטא מפני אור התשובה.

והנה כבר פרשנו דברי הש"ס ערכין (טו.) ספר אין לו תקנה שפבר כרתו דוד ברוח הקדש, אף דאפלו מרר כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שוב ורשעו, ומה נשתנה חטא לשון הרע.

מביאו עד כאן לדברים שלא בתורה, ועכשו יראה להרבות בכתו זה לדבר בדברי תורה ופטפטא דאורייתא טבין, וזהו והובא אל הלהן, שעל ידי עבודה יתפך כח פיו לדבר בדברי תורה.

באור מה היה חדושו של הרוכל שכל כך התפעל ממנו רבי ינאי והטעם שקראו 'רוכל'

וזה שאיתא במדרש, מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעירות וקרא, מאן בעי סמי דחיי, מאן בעי סמי דחיי, חזר רבי ינאי אבתייה ואמר אנא בעי סמי דחיי, אפיק ספר תהלים וקראה לו פסוק מי האיש התפין חיים כו' נצר לשונך מרע כו'.

הענין בזה מה חדש הרוכל הזה שפך קלסו רבי ינאי, ולמה נתפנה במדרש בשם 'רוכל', כי זה האדם היה לו חסרון בכת הדבור וכעס, ואחר כך כאשר ראה שלא יוכל להתערב בין הבריות על ידי חסרונו, ואחר כך כאשר בא על חסרונו וזכה להשלמה, היה לו זה הכח עצמו בדברי תורה, והיה מחזר בעירות בטובת עין מאד להכניס זאת בתוך כל האנשים אשר נתברר להם הפסוק הזה.

כי באמת כח הדבור שגרים לו לרעתו תחלה, היה משרש הכעס שהיה נמצא בו, כמו שגאמר 'שמר פיו ולשונו שמר מצרה נפשו', ואחר כך רץ בטובת עין וקרא הפסוק יצר לשונך מרע'.

ועל ידי זה נקרא 'רוכל' כי המקרא הזה נתגלה לו לפי שהיה צר לו שלא יוכל להתערב בין הבריות, וראה כי אף גם בדברי עולם הזה אין שום מקום למדה הזאת בדרך העולם, לכך יקרא 'רוכל':

אך לפי הנ"ל דבר גדול השמיענו, שלמען קנה אדם חיים על ידי סור מרע ועשה טוב, צריך שיקדים שמירת לשונו מרע, דאי לאו הכי לא יועיל לו הסור מרע ועשה טוב, כי הרע שנסתאב בקרבו על ידי לשון הרע הוא יכריח את אורן של כל המצות פלן וכנ"ל.

דקדוק לשון הרוכל 'סם' חיים

ובזה יובן הדקדוק 'סם' חיים וְלִמָּה הוֹסִיף תבַּת 'סם'. וְלִהְיוֹת יוֹבֵן, דְּהֵנָּה יְדוּעַ שְׁאִין בְּסָמִים הַמְרַפְּאִין חֲלָקֵי הַזֶּן לְהַחֲיוֹת אֶת הַמְּסַתְפֵּק מֵהֶם, אֲלֵא שְׂמִבְרִיאִין אֶת הַחוּלָה שִׁיחֵיהָ בִּיכְלָתוֹ לֵאכֹל וְלִשְׁאֹב חַיִּים מֵהַמְּאָכֵל, וְכֵן בְּרוּחָנִיּוֹת שְׂמִסוּר מֵרַע וְעִשָּׂה טוֹב שׂוֹאֵב הָאָדָם חַיִּים, אֲךָ כְּשֶׁאִינוֹ שׂוֹמֵר לְשׁוֹנוֹ מֵרַע הוּא כְּדַמְיוֹן הַחוּלָה שֶׁאִינוֹ יְכוֹל לֵאכֹל וְלִשְׁאֹב חַיִּים מֵהַמְּאָכֵל מִטַּעַם הַנִּלְיָה, עַל כֵּן יִצְדַּק בּוֹ לֵאמֹר 'סם' חיים.

וזהו שהראה הרוכל שכתוב בספר תהלים 'נצר לשונך מרע' נוסף על 'סור מרע ועשה טוב', וזה שהתרגש רבי ינאי שכל ימיו היה קורא הפסוק ולא נתן לב לדקדוק זה (תור"מ שנת תרע"ב):

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

כונת הרוכל היתה ללמד שקניני חיים ודעת נרכשים רק על ידי נדידה מהבית לשקר על דלתות הצדיקים

לדרכנו נראה לבאר בחדושו של אותו רוכל, כי הנה מדרך הרוכלים לחזר על הפתחים למכר את מרכלתם, ואלו הוא היה רק מחזר ברחובות ומכריו קול שיבאו אליו, והתפון בזה להורות, דסמא דחיי לא יתכן לקנות תוף כדי שיביה בבית, וכמו שהמליצו בזה על משקל לשון הפתוח 'היים' (בית בלשון אשכנז) לא ידעו דרכי (תהלים צה י').

ואמרנו על פי דברי הרא"י ז"ל דענן מיתה הוא שבאין באדם כחות הטמאה עד שהנשמה אינה יכולה לסבל ובורחת, עד כאן דבריו, ואף שתמיד הטמאה בורחת מפני הקדשה פדכתיב 'מפני שרי גברתי אנכי ברכת' (בראשית טו ח), מפל מקום מפאת הגזרה שנגזרה על אדם הראשון 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (בראשית ג יט) נתנה רשות לכחות הטמאה לשלט בו בעוד הנשמה בו, ושוב הנשמה בורחת.

ועל כן בעל לשון הרע שתפס אמנותו של נחש שהביא המיתה לעולם, נשתאבה בקרבו טמאה כזו שהקדשה בורחת מפניה, ועל כן אינו דומה לשאר החוטאים שיש להם תקנה שעל ידי שישאף בקרבו קדשה תברח הטמאה, וזה הוא להפוך.

ולפי דברינו הנ"ל שזה שמועילה תשובה להחוטאים מפני שתשובה היא קודמת לעולם, והיא בקדשה יותר במעלה מהחטא בטמאה, על כן החטא נדחה מפניה, מפל מקום טמאה כזו שאפלו נשמה קדושה שהיא מבינה למעלה משבעת ימי בראשית בורחת מפניה, כמו כן אור התשובה שהיא מבינה נמי נדחה מפני טמאה זו, ועל כן אין לו תקנה.

דקדוק הפסוק 'מי האיש החפץ חיים נצר

לשונך מרע סור מרע ועשה טוב וגו'

ולפי האמור יובן דקדוק עצום בפסוק 'מי האיש החפץ חיים נצר לשונך מרע סור מרע ועשה טוב וגו'', הנה סור מרע ועשה טוב הוא פלל התורה כלה, ומה השמיענו דוד המלך עליו השלום שהאיש החפץ חיים ינצר לשונו מרע וסור מרע ויעשה טוב, הלא כבר הכתיב לנו משה בתורה 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו' וכתרת בחיים' (דברים ל טו-טז), שבשמירת התורה יהיו לנו חיים. ועוד מה הוסיף לאמר 'נצר לשונך מרע', שמאחר שאמר סור מרע ועשה טוב הרי הפל בכלל.

ישר על שני רגליו אחרי הימים טובים. וכמה חדשים עברו עליהם עד שיכלו לחזור לסדר יומם הרגיל.

ושמעתי מהודי זקני הרב הקדוש מורנו הרב רבי שלום אליעזר, על חמי וזקני זצלל"ה הרב הקדוש בעל קדשת יום טוב, דקשראה בצאנו בני אדם העוסקים במסחר, היה הדבר לפלא מוזר בעיניו. פי בלשבו אצל רבו הקדוש היה פרוש ומבדל מחיזו דהאי עלמא עד שלא היה מסגל להבין איך עוסקים בעניני גשמיות.

המו נוסף ברבני הרוכל – כדי לקנות מהרב יש להכניע והתבטל אליו

ורמז עוד הרוכל באמרו 'מאן בעי למיזבן סמא דחיי', שצריך לשלם ולתן עבור

הסם חיים, והינו דכפי שהתלמידים מוסיפים להכניע עצמם להיות כלי המקבל מרפס, באותה מדה נשפע מן השמים שפע קדש על הצדיק, כדגמת מעין הנובע שפפי שמרבים לשאב מתוכו הוא מתמלא ומוסיף מים.

והצדיק בענותותו תולה כל זאת רק בזכות הבאים אליו, והוא מתבטל להצבור ואומר 'מי כעמך ישראל', ואלו החסידים מתבטלים לגמרי אל הצדיק ובאים רק למיזבן סמא דחיי. ושמעתי מהרב הקדוש מנאסויד זצלל"ה, משל להבא לשאב מן המעיין, דכפי שמרבה לשחות ולהשפיל עצמו יכול לשאב יותר, וד"ל:

דאדם שנסאר יושב בביתו הריהו פוחת והולך, ולפי דעתו הוא מרקיע שחקים בנה שאינו מחלל שבת. ואף אם ירבה ללמד בספר הקדוש ראשית חכמה וחוכת הלכות וכו', צדין כל מדות רעות מקוננות בו, ורק אם ינדד מביתו להסתופף בצל צדיק אמת העובר ה' באמת וכל דבוריו קדושים אז ישיג סם חיים.

והכרתי אנשים שהלכו רגלי לצאנו משך כמה שבועות. וזקני הקדוש בעל בני יששכר הלך רגלי מדינוב ללובלין, ובדרך לא היה לו לאכל ונזקק למשכן את ספרו 'מצות ה' אצל אופה אחד כדי שיתן לו לחם לאכל. וכמו כן ראיתי איש אחד שהלך רגלי במשך קרוב לשנה לעלות לארץ ישראל.

ודלא כבזמנינו שנוסעים בספינות אור על מנת לבא ולבקר אצל הפתל, או שנוסעים בכלי רכב לבא ולהביט ברבם ומיד חוזרים לביתם. וזאת מלפנים שהו חסידים אצל רבותיהם שבועות וחדשים, והיו שבאו וישבו כל מי חדש אלו ותשרי ולא חזרו לביתם עד אחרי שבת בראשית.

ואף אחרי שבת בראשית, כשנכנסו פעם החסידים אצל זקני הקדוש מצאנו ז"ע לקבל ברפת פורה התאגת זקני הקדוש ואמר, פתינוק הבורח מבית מקום ספר. והחסידים לא ראו סימן ברכה במי שהיה מסגל ללכת

פרשת מצרע

קרנו ואינו מכין לשם מה בא הקרנו הכהן צריך ללמדו

זאת תהיה תורת המצרע וכו'. זה לכאורה מיתר, דלא הנה ליה למימר רק ביום טהרת מצרע יבוא אל הכהן. והנראה דהנה לעניני הכשר מצרע יש טעמים לפי הפשט,

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד ב)

אגרא דבקה

בפי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
עקר הטהרה על ידי התשובה, אך המביא

ולזה אָמְרָה הַתּוֹרָה זֹאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצַרֵּעַ – שֶׁהוּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּצְטָרַע בְּנִגְעֵי בְּנֵי אֲדָם הַטְּמֵאִים, כִּיּוֹם טְהוֹרָתוֹ – שִׁיטְהֶרָה לְשׁוֹנוֹ וּדְרָכָיו, וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן – כִּי ה' בְּרוּךְ הוּא יִתְפַּנֶּה בְּשֵׁם 'כֹּהֵן', כְּאָמֹר בְּסִפְרֵי הַזֶּהָר (ח"ג מט: גג.) בְּפִסְוֹק (לְעִיל יג ט) (וּבֵא) 'וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן'. וְאָמַר 'וְהוֹבֵא', לְצַד שֶׁנִּתְרַחַק, עֲכָשׁוּ יִתְקַרֵּב וּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְתִכְרַף וּמִיד, 'כִּי מִי גוֹי גָדוֹל וְגוֹי אֱלֹהִים קְרִבִים אֵלָיו' (דברים ד טז). וְאָמַר הוֹבֵא, פְּרוּשׁ, מַעְצָמוֹ יִתְקַרֵּב, כִּי מַעֲשֵׂיו קְרִיבֵהוּ, וְיִקְרָא 'קְרוֹב', דְּקָתִיב (ישעיה נז ט) 'שְׁלוֹם וְגוֹ' וְלִקְרוֹב'.

וְאִזּוֹ וְיִצְא ה' וְנִלְחַם וְגוֹ' (זכריה יד ג), וְהוּא אוֹמְרוֹ וְיִצְא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה, שֶׁהוּא חוּץ לַמַּחֲנֶה שְׂכִינָתוֹ, לְחוּצָה לְאֶרֶץ, מְקוֹם טְמֵא, שֶׁשָּׁם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הֵם גּוֹלִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרָאָה, וְהִנֵּה נִרְפָּא הַנֶּגַע שֶׁבְעָדוֹ כִּי הַצַּרְעַת, שִׁחְזָרוּ בְּתִשְׁבָּה וּנְטִהָרוּ.

וְצִנְהָ הַכֹּהֵן וְלִקַּח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת – הֵם שְׁנֵי מְשִׁיחִים, וְנִקְרְאוּ 'צַפּוֹר', כִּי כֵן יִתְפַּנּוּ נְשִׁמּוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת כְּיָדוּעַ. וְעוֹד מְצִינּוֹ שִׁיתְפַּנֶּה הַגּוֹאֵל לְצַפּוֹר, וְזֶה לֶךְ לְשׁוֹן הַזֶּהָר בְּפִרְשַׁת פְּלֶק (ח"ג ריב:). וּמֵהֵיא מְעַרְתָּא [סְגָא] חַד עוֹפָא רַבְרָבָא עֲלָאָה דִּישְׁלוּט בְּעֵלְמָא, וְלִיָּה יִתְיָהִב מְלִכּוּתָא וְכוּ'. עַד כָּאן.

וּמְצִינּוֹ שֶׁאָמְרוּ ו'ל (סוכה גב.) שֶׁשְׁנֵי מְשִׁיחֵי יִשְׂרָאֵל הֵם, מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וּבַתְחִלָּה יִתְגַּלֶּה מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם וְיָמוּת, וְאַחַר כֵּן יִגְלֶה מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וּבְנִגְדֵי שְׁנֵי אֵלוֹ, אָמַר וְלִקַּח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת, כֹּל אֵלוֹ הַכְּפוּיִים הֵם מַעֲלוֹת הַקִּדְשָׁה, כְּיָדוּעַ לְיֹדְעֵי דַעַת:

וְאָמְרוּ וְעַץ אֲרֵז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת אוֹזֵב, רְמֵז לְזִכּוּת שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. עַץ אֲרֵז הוּא אַבְרָהָם,

וְכִמּוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל (תנחומא מצרע ג) שֶׁמְבִיא צַפְרִים הַמְּפֻטְטִין, לְהִיּוֹת שֶׁהַנְּגָעִים בָּאִים עַל פְּטוּטֵי דְבָרִים לְשׁוֹן הָרֶעַ. עַץ אֲרֵז, לְפִי שֶׁהַנְּגָעִים בָּאִים עַל גְּסוֹת הַרוּחַ. שְׁנֵי תוֹלַעַת וְאוֹזֵב, מֵהַ תְּקַנְתּוֹ לְשִׁפִּיל עַצְמוֹ כְּתוֹלַעַת וְאוֹזֵב (הביא כל זה רש"י ז"ל).

וְהִנֵּה עָקַר הַטְּהוֹרָה כְּשֶׁמְשִׁים עַל לְבוֹ כָּל אֵלֶּה לְשׁוֹב בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה, מֵהַ שְׂאִין כֵּן כְּשֶׁמְבִיא הַקְּרִיבּוֹת מִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה וְלֹא יָשִׁים לְבוֹ לְהִטְעָמִים, הִנֵּה לֹא שָׁב מִקִּיאוֹ עֲדִין וְלֹא נִטְהָרוּ בְּחֵי הַנֶּפֶשׁ.

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר זֹאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצַרֵּעַ כִּיּוֹם טְהוֹרָתוֹ, שֶׁמְחִיב לְלַמַּד תּוֹרַת הַמְצַרֵּעַ הַלְלוֹ, דִּהְיִנוּ הַטְּעָמִים שֶׁמְלַמְּדִין אוֹתוֹ הַאִיף לְשׁוֹב, וּבָאִם אֵינוֹ מִבִּין לֹא נִטְהָר. עַל כֵּן מְשׁוּם לֹא פְּלוּג וְהוֹבֵא וְכוּ' יִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה, וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן בְּעַל כְּרַחוּ לְלַמְּדוֹ לִקַּח וּסְבָרָא, וּבִזְהָרָה יִדְרֹק וְהוֹבֵא:

אוֹר הַחַיִּים

רַבֵּי חַיִּים בֶּן עֶטְרִי זִיע"א

בְּאוֹר כָּל פְּסוּקֵי הָעִנּוּן מִתְחִלַּת הַפְּרָשָׁה בְּדֶרֶךְ רְמֵז עַל הַגְּלוּת, הַתְּנוּצָצוֹת הַבְּאֵלָה וְהַרְיֵגַת שְׁנֵי הַמְשִׁיחִים

וּבְדֶרֶךְ רְמֵז תְּרֵמֵז הַפְּרָשָׁה עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם בְּסִפְרֵי הַזֶּהָר (ח"ג רלב:). כִּי אֲמוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינַת הַצַּרְעַת, וְיִשְׁלֹטוּ בָהֶם לְצַד הַטְּעֵם עַצְמוֹ שִׁסּוּבֵב הַצַּרְעַת.

וְהַמְצָא גַּם כֵּן שֶׁאָמְרוּ ו'ל (ויק"ר לב ה) שֶׁלֹּא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים אֲלֵא לְצַד שֶׁלֹּא הָיוּ בָהֶם בְּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרֶעַ, דְּקָתִיב (שְׁמוֹת ג כב) 'וְשִׁאֲלָה אִשָּׁה' וְגוֹ', וְדָבָר זֶה הִנֵּה בְּיָדֵם שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשׁ וְכוּ'. גַּם אֵין לֶךְ דְּבַר שֶׁמְרַחֵק הָאָדָם מִן קוֹנוֹ כְּלְשׁוֹן הָרֶעַ.

לקוטי תורה

בטמאת מת וטמאת נדה, דכתיב (יחזקאל לו יז) 'כטמאת הנדה וגו'', ובזה וטהרו.

ואז ושלח את הצפר החיה, כאומכם בספר הזהר בפרשת בלק, וזה לשונם: ומההיא מערתא יסגי חד עופא ברבא עלאה דישלוט בכל עלמא, וליה יתייב מלכותא וכו'. והוא אומר על פני השדה, שהוא עולם הזה, שתהיה שולטת בכל העולם.

ואז וכבס המטהר שהם ישראל, את בגדיו – הם בגדים הצואים שהיו מלבשים בנשמתו, כדרך אומר (זכריה ג ד) 'הסירו הבגדים הצואים'. וגלח את כל שערו שהם בחינות צמחי החמר העכור. ורחץ במים היא התורה, בה יטהר מחשבותיו. ואחר יבוא אל המחנה – זה מחנה שכניה, ירושלים היורדת בנויה מלמעלה.

ואמר וישב מחוץ לאהל – פי לא יקרבו להדווג לשכינה עד שישבו שבעה נקיים לחשש טמאה, וביים השביעי יהיו ראויים לקבלת הארת הקדשה. וכיצא בזה תמצא שאמר ביחזקאל (מג כו) 'שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו'. נמצאת אומר שתי טהרות, טהרה הראשונה הרחקת הטמאה, והשנייה היא הקרבת הקדשה:

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד ב)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הסתירה בלשון הכתוב אם הכהן מגיע אל המצרע או להפך

הנה להבין פרוש אומר 'והובא אל הכהן' שמשמעו שיביאו את המצרע אל מקום הכהן, והלא סמוך מיד אמר (יד ג) 'ויצא הכהן אל מחוץ למחנה' דמשמע להפך שהכהן יצא אליו חוצה.

שהוא האדם הגדול בענקים, ושני תולעת יעקב, על דרך אומר (ישעיה מא יד) 'אל תיראי תולעת יעקב', 'ואזכ' הוא יצחק, שהוא בחינת הגבורה, שצריך ציון זכות שלשם.

ואמר ושחט כאן רמז להריגת משיח בן אפרים במאמרו יתברך. אל כלי חרס על מים חיים, פרוש, בשביל פירת העם פדיון נפשם. וכנה אותם כלי חרס, על דרך ייצור ה' [אלהים] את האדם עפר מן האדמה' (בראשית ב ט), שהוא כלי חרס. והפונה בזה, לצד ששאריו ככלי חרס שעומד לשבירה, לצד גרעון התורה המתניחסת למים חיים, על סבת מים חיים שאין בישראל תורה, על זה תשחט הצפור האחת. גם באמצעות דבר זה ילבש ה' בגדי נקם, הפך מדותיו הרחמים, ויעשה כלה לגוים המרעים.

וממוצא דבר אתה יודע, שאם יהיה בהם תורה, לא ימות הצדיק. ותמצא שכתב האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי העמידה דרוש ו ד"ה תשכון) שצריך לבנון בתפלה הקבועה להתפלל על זה הצדיק שלא ימות, פרוש, כי באמצעות התפלה יתרבה זכותו ויעמד חי, ותבטל גזרת מות ממנו.

ואמר את הצפור החיה, שהוא משיח בן דוד, יקח אתה הקדוש ברוך הוא, ויצרף עמו זכות האבות, ויצרף נקמת הצדיק שנהרג, והוא אומר 'קח אתה ואת עין וגו' וטבל אותם [וגו'] בדם הצפר השחטה, ויתגברו הרחמים מזכות האבות וממשיח הנהרג, ויתכפרו כל הדרגות הטמאות ומניעות דבקות ישראל.

והוא מה שרמז הכתוב כאן באומר ונהז על המטה, פרוש, ענין כפרה, כי למען זכות האבות ולמען אשכול הנהרג הוא כופר, וכפר על בני ישראל. ואמר שבעה, כנגד שבעה הדרגות הטמאה אשר יטמאו בהם בית ישראל, כי הם שבעה פדוע. והם הנה הרמוזים

וְזָהוּ עֲנָן תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבַת ה' לְגַבֵּי יו"ד, כִּי הֵיאֵךְ עֵלְיָאָה הִיא בֵּינָה שְׂבָחָטָאוּ פָגַם בָּהּ שְׁנִפְרְדָּה מִן הַיּו"ד, שֶׁהוּא הַבְּטוּל דְּחֻמְתָּהּ עֵלְיָאָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ יְנִיקַת הַחֵיצוֹנִים מִמוּחִין דְּאִימָא שְׁזָהוּ עֲנָן הַנְּגָעִים פּנ"ל. וְעַל יְדֵי שְׂמַתְעוֹרָר בְּתְשׁוּבָה מִעוֹמְקָא דְלָבָא, מ'מַעֲמַמְקִים קָרְאֵתִיד, ב' עוֹמְקִים דִּיסוּדוֹת אָבָא וְאִימָא יחד, דִּהֵינּוּ בְּבַחֲיִנַת רְצוּא וְשׁוֹב, שֶׁהוּא בְּחֵינַת אֶהְבָּה רַבָּה וְהַבְּטוּל שְׁלֵמְעֵלָה מִהֶאֱהָבָה – עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה תְּשׁוּבַת ה' לְגַבֵּי יו"ד. אָבָל קוֹדֵם הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְצוּא שְׂמַמוּחִין דְּאִימָא אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ הַמוּחִין דְּאָבָא.

וְעַל דְּרַף זֶה נֶאֱמַר וְעַבְדִּי הַלְוִי הוּא (במדבר יח ג), שְׁעֲבוּדַת הַלְוִיִּם לְהַמְשִׁיךְ מוּחִין דְּאִימָא וְזָהוּ עֲנָן הַשִּׁיר, וְעַל יְדֵי זֶה אַחַר כָּף גְּמֻשָׁךְ מוּחִין דְּאָבָא וְהוּא עֲנָן הַכְּהֻנִּים, מִה שְׂאִין בֵּן כְּהֻנִּים בְּלֹא לְוִיִּם אֵי אֶפְשָׁר כו'. וְזָהוּ שְׂכַתְבָּת בְּעֵץ חַיִּים שְׂאוֹתֵן הָאוֹרוֹת יַחְזְרוּ לְמַקְמוֹן כו' בְּבַחֲיִנַת מְטִי וְלֹא מְטִי כו' שֶׁהוּא בְּחֵינַת רְצוּא וְשׁוֹב.

ישוב דקדוק הפסוקים על פי הנ"ל

וּבְזָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּרוּשׁ וְהוּבָא אֶל הַכְּהֵן וְאַחַר כָּף וְיִצְאֵה הַכְּהֵן. וְהוּבָא אֶל הַכְּהֵן הֵינּוּ עֲנָן הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְצוּא הַנִּמְשָׁךְ מִמוּחִין דְּאִימָא, וְשִׁיבֹא הַרְצוּא וְיִכְלַל בְּבַחֲיִנַת בְּטוּל דְּמוּחִין דְּאָבָא, עַל דְּרַף תְּשׁוּבַת ה' לְגַבֵּי יו"ד. וְאַחַר כָּף וְיִצְאֵה הַכְּהֵן, הֵינּוּ הַמְשַׁכְּת הַשׁוֹב לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּכֻלִּים וְאוֹתִיּוֹת, וְהוּא בְּחֵינָה שְׂיִסוּד אָבָא בּוֹקֵעַ יְסוּד אִימָא וְנִמְשָׁךְ וּמַתְּפַשֵּׁט לַחוּץ:

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפשט זיע"א

למוד התורה תקון על לשון הרע – כאשר שונה למודו באופן של המלצת זכות על עם ישראל

הנה אָמְרוּ רַ"ל (ערכין טו:) עַל פְּסוּק מְרַפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים (משלי טו ד), שֶׁהַתּוֹרָה שְׁנִקְרָא עֵץ חַיִּים (משלי ג יח) הִיא מְרַפָּא לְשׁוֹן הַרְע.

על ידי הראות המצרע אל הכהן בעולם הזה גורם תקון הענין בעולמות ומדות העליונות

אך הֵעֲנָן יוֹבֵן עַל פִּי מַה שְׂכַתְבָּת בְּזֵהר דָּף מ"ט ע"ב בְּפִרוּשׁ וְהוּבָא אֶל הַכְּהֵן וְהוֹעֵלָה מִבְּעֵי לִיָּה כו', וּבְאֵר דְּכָרְיוּ בְּעֵץ חַיִּים וְהִבְיָאֵם הַרמ"ז סוּף פְּרֻשַׁת תּוֹרִיעַ, כִּי עַל יְדֵי הָרְאוֹתוֹ אֶל הַכְּהֵן הַתְּתוֹן גּוֹרֵם לְמַעְלָה שְׂאוֹתֵם הָאוֹרוֹת דְּמַצַּד אִימָא שְׂבַעֲרֵר אֲנַפִּין הַיּוֹצְאִים לַחוּץ, וְשְׂאֵז שֵׁם נַעֲשִׂים בַּחוּץ בְּחֵינַת נְגָעִים, וְעַל יְדֵי הָרְאוֹתוֹ אֶל הַכְּהֵן גּוֹרֵם לְמַעְלָה שְׂאוֹתֵם הָאוֹרוֹת יַחְזְרוּ לְמַקְמוֹן כו' בְּבַחֲיִנַת מְטִי וְלֹא מְטִי יוֹצֵא לַחוּץ וְחוּזָר וְנִכְנָס וּמַתְּדַבֵּק בְּמַקְוֵרוֹ וְעַל יְדֵי כֵן לֹא יִהְיֶה כַח אֶל הַחֵיצוֹנִים לְהַתְּאַחַז בְּהֵם כו' עַד כָּאֵן לְשׁוֹנו.

באור הענין על פי פנימיות והלמוד מכך לעבודת ה'

ובאור הֵעֲנָן בְּעֲבוּדַת ה', דִּהְנֶה עִם הַיּוֹת שְׂסַבַּת הַצִּרְעַת וְהַנְּגָעִים הוּא מַחְמַת הַסְּתַלְקוֹת מוּחִין דְּאָבָא שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַבְּטוּל וְהַשׁוֹב, שְׂמַחְמַת זֶה נִמְשָׁךְ יְנִיקַת הַחֵיצוֹנִים מִבְּחֵינַת הַרְצוּא וְהַתְּלַבְּבוֹת דְּמוּחִין דְּאִימָא.

וְהִיָּה עוֹלָה עַל הַדַּעַת שְׂתַקוּן הַמַּעֲוֹת הוּא עַל יְדֵי הַעֲבוּדָה בְּהַמְשַׁכְּת מוּחִין דְּאָבָא לְבַד, דִּהֵינּוּ בְּחֵינַת הַשׁוֹב בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַמְשַׁכְּת מוּחִין דְּאָבָא בְּהָאוֹתִיּוֹת וְהַפְּלִים פּנ"ל, שְׁעַל יְדֵי הַחֲזוֹרַת מוּחִין דְּאָבָא בְּזַעֲרֵר אֲנַפִּין כְּמַקְדָּם יִתְקַן הַדְּבָר, כִּי אוֹר אָבָא דּוֹחֵה יְנִיקַת הַחֵיצוֹנִים פּנ"ל.

אך בְּאִמַּת אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ הַמוּחִין דְּאָבָא בְּזַעֲרֵר אֲנַפִּין, בְּלִמֵּי שְׂיַתְחִיל מַתְּחִלָּה לְחַמֵּן הַמַּעֲוֹת בְּפָגַם שְׁהִיָּה בְּמוּחִין דְּאִימָא. כִּי תְשׁוּבָה בְּאוֹתוֹ מְקוּם, וְאֵז אַחַר כָּף יִמְשִׁיךְ הַמוּחִין דְּאָבָא. וְהֵינּוּ שְׂצָרִיךְ לְעוֹרֵר בְּחֵינַת הַרְצוּא וְהַתְּלַבְּבוֹת הַנִּמְשָׁךְ מִמוּחִין דְּאִימָא וְאַחַר כָּף יִתְחַבְּרוּ לְבַחֲיִנַת הַבְּטוּל דְּמוּחִין דְּאָבָא בְּחֵינַת וְאֵם רֵץ לְבָד שׁוֹב לְאַחַד.

באור ענין תשובה

לקוטי תורה

יודע ששב כראוי, אז הקדוש ברוך הוא מסייע ומחזיק בידו ועושה אותו בריה גדולה.

והנה ידוע, כשאדם רשע, הקדוש ברוך הוא יושב עליו ככסא דין, וכשחוזר בתשובה כראוי ומתקן מה שפגם, חוזר הקדוש ברוך הוא ויושב עליו על כסא רחמים, ונעשה בריה גדולה, ומתחדש עליו יצר הטוב בנריות ובקדשה יתרה, ויצר הרע נכנע. ועל ידי מעשיו הטובים ותשובתו ההגונה ותורתו, זוכה עד שקונה רוח ונשמה, ומאחר שיזכה לרוח ונשמה, ה' אלהיו עמו ולא יבוא על ידו עון אשר חטא.

השב בתשובה צריך להתדבק בשכינה ובתורה

וזהו הפונה, זאת תהיה תורת המצוה, הוא המלא עונות, כי אין לה מצרע יותר מן המלא עונות, כי הוא מצרע מבית ומחוץ. ועכשו שב בתשובה שלמה ונתדבק בשכינה ובתורה, וזהו זאת תורת, זאת היא השכינה בגדוה, תורת כמשמעה.

והכי קצמר קרא, המצוה שהוא המלא עונות, ביום טהרתו שהוא יום תשובתו שנטהר מעונו, אם רוצה שיזכה למעלה לתשובה המעלה, יתדבק בשכינה ובתורה עם תשובתו שהיא טהרתו, ובה זוכה והובא אל הכהן, מיד תשובתו מגעת לה' ומקבלה. הכהן גימטריא י"ה אדנ"י, לרמוז על הקדוש ברוך הוא. אי נמי הכהן עם הפולל גימטריא פסא, לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. וזה האדם שעשה תשובה כראוי ונתדבק בשכינה ובתורה, לפיכך תשובתו מגעת עד כסא הכבוד.

כששב בתשובה יושב עליו הקדוש ברוך הוא על כסא רחמים

ויצא הכהן זה הקדוש ברוך הוא כמו שפכתנו, אל מחוץ למחנה זה מחנה לוייה שהיה בו, לרמוז, דמתחלה כשהיה האדם רשע, היה

והנה ענין עסק התורה יש לבאר דהכי פרושו, שלא ילמד תורה סתם, דאם פן איך יהיה תשובה במשקל על לשון הרע שדבר, אלא הכי פרושו שלמוד תורה יהיה מליצה ישרה על כל ישראל.

פרוש דכשולמד המשנה מאימתי קורין את שמע בערבית (ברכות ב.), יהיה מליץ ישר ומעורר זכות על כל ישראל שקורין בכל יום שמע בערבית, או כשולמד מאימתי קורין את שמע בשחרית (שם טו.), וכן בכל מצוה ובכל התורה כלה, ועל ידי זה יגרם התפארות לישראל והתפארות לכל העולמות שנבאנו בשבילם, והתפארות להקדוש ברוך הוא שבקראם, ועל ידי זה יחזור להיות השפעות וברכות בכל העולמות.

באר הפסוק על כך זה

וזהו שנאמר ויבדד ה' אל משה לאמר, פרוש כמו אותו הדבור שדבר ה' אל משה לאמר, שבדאי היה בקדשה והפונה היה לזכות והתפארות לכל ישראל, זאת פרוש כמו אותו הדבור, תהיה תורת המצוה ביום טהרתו, כשיצא לטהר עצמו יהיה תורתו כל כך בקדשה, שיגרם על ידי תורתו זכות והתפארות ומליצה ישרה לכל ישראל, ועל ידי זה תתעלה תורתו מעלה מעלה עד והובא אל הכהן, למדת החסד העליון כו' :

זאת תהיה תורת המצוה ביום טהרתו והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, וצנה הכהן ולקח למטהר שני צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב (יד ב-ה)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מעלות שזוכה השב בתשובה כראוי

אפשר לרמוז, דכשאדם חוזר בתשובה כראוי, והקדוש ברוך הוא בוחן לבות וכליות

ישגה'. ושני תולעת הם רוח ונשמה, תולעת גימטריא רוח ונשמה טהורים יחד, דעל ידי מעשיו הטובים ותורתו ותשובתו שעשה בקדושה ובטהרה, זכה עד שקנה רוח ונשמה קדושים וטהורים.

ומאחר שזכה להם, מעתה הם המורים לו והמדריכים אותו לדרך ישרה, ולפיכך נרמזו בתולעת, לרמזו על תולעת המשי שעל ידי ריר פיה נעשה המשי, גם הרוח והנשמה על ידי הארתם שמאירים בגוף האדם נעשו כל הפעולות הטובות והישרות. ואזוב, אזוב שתי פעמים גימטריא 'לב', דעליו על ידי תשובתו נעשה לו לב טהור, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום במזמור התשובה (תהלים נא יב) 'לב טהור ברא לי אלהים':

וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב (ושני תולעת ואזוב – מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת כאזוב, רש"י) (יד ד)

צפנת פננת

כבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

עץ ארז ואזוב רמז שתקנת המצורע להשפיל גאותו ואז ביכלת הצדיק להעלותו | משל מהכעל שם טוב על אדם גבה קומה שצמא למים ולא אבה להשפיל עצמו לקבל מים מזולתו

במדרש (תנחומא ג) מה פקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב, והוא ברש"י, עין שם. העצה שיקח למטהר שני צפרים ועץ ארז ואזוב, גבוה ונמוך, שישפיל דעתו מגסות הרוח, כדי שייכל [הכהן] שהוא הצדיק] להעלותו.

דשמעתי בשם מורי זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא משל, אדם גבוה

יושב עליו הקדוש ברוך הוא בכסא דין, רמזו ב'מחנה לוי' שהם מצד הדין והגבורה, עכשו כששב בתשובה, יצא הקדוש ברוך הוא ממדת הדין וישב עליו על כסא רחמים.

ונותן הפסוק הטעם מפני מה יצא הקדוש ברוך הוא מן הדין ונהפך עליו למדת רחמים, מאחר שראה, והנה גרפא נגע הצרעת מן הצרוע, דהינו ששב בתשובה שלמה פראוי ולא נשארו בו רשם כלל של עון ולא של חטא, לפי שזכה ועשה תשובה מעלה פראוי וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שתשובתו פראוי ושב מאהבה, הקדוש ברוך הוא מחזיק בידו ומשלים לו חפצו ורצונו.

ומכניע את היצר הרע

וזוהו שנאמר, וצנה הכהן, זה הקדוש ברוך הוא, ולקח למטהר, לזה ששב בתשובה, שתי צפרים חיות טהרות, הם יצר הטוב ויצר הרע, דגם יצר הרע מכניעו הקדוש ברוך הוא ונעשה תחת ממשלת יצר הטוב, ועונה בעל פרחו אמן, ולפיכך על עננו זה יקרא יצר הרע עכשו גם הוא טהור.

ויצר הטוב שבא עכשו לאדם הנה שעשה התשובה הגדולה הזאת, איננו כשאר יצר הטוב דעלמא, כי לפי גדל האדם בחסידות כן גדל יצר הטוב שיש לו, וכמו שכתוב בדברי רבנו הארי"ו ז"ל. ולפיכך אמרה תורה וצנה למטהר יצר הטוב לא כמו שאר יצר הטוב, דזה יש בו חיות ותקף וטהרה וכו' יותר, עד שנכניע ונכפף יצר הרע תחתיו ועונה אתריו אמן בכל דבר ובכללו יחשב.

וזכה לרוח ונשמה קדושים וטהורים

ועץ ארז. עץ רומז על האדם הנקרא עץ השדה' (דברים כ יט), ארז, עכשו נעשה בריה חדשה על ידי תשובתו ונחשב מן הצדיקים החסידים שנמשלו לארז, שנאמר (תהלים צב יג) 'צדיק פתמו פרח כארז בלבנון'

שִׁפְתַּי אֲמַת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

השפלת החוטא - סימן שתקן את החטא בשלמות

ברש"י עץ אָרו וְאֹזֵב. שְׁתַּחֲוֶה וְחָטָא יִשְׁפִיל עֲצָמוּ פְּאֹזֵב כּו'. וְלָמָּה לִי אָרוּ. רק על ידי הגאות צריך לבוא לשפלות ביותר כשֶׁבָא לְתַשׁוּבָה, וְעַל יְדֵי שֶׁבָא לוֹ הַכְּנָעָה עַל יְדֵי הַגְּאוּת נִתְקַן הַחֲטָא, וְעַל יְדֵי שֶׁמִּשְׁפִּיל עֲצָמוּ מִתְפַּכֵּר לוֹ.

אם כֵּן כָּל אֶחָד יִחְטָא וְאַחַר כֵּן יִשְׁפִיל עֲצָמוּ. אֲךָ בְּאֲמַת אֵין הַחֲטָא יָכוֹל לְהִשְׁפִּיל עֲצָמוּ. וּבְיָדָיו מִי שֶׁיְכּוֹל לְהִשְׁפִּיל עֲצָמוּ כְּאֹזֵב וְתוֹלַעַת, בְּלִי סִפְק נִתְקַן הַחֲטָא מִקֶּדֶם, וְהוּא צָדִיק גָּמור וּבַעַל תְּשׁוּבָה.

וכן כָּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה סִימָנִים, כַּעֲנִין שְׂאֵמְרוּ (ר"ה ז.) הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מִעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו. אִם כֵּן כָּל פּוֹשֵׁעַ יִהְיֶה מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, אֲבָל לֹא יוּכַל לְבֹא לְזֶה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא תִקַּן הַחֲטָא (שנת תרל"ט):

כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בכית ארץ אחוזתכם (י)

(לד)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דברי המדרש אודות הנגעים שישלח הקב"ה בכית האמוריים וטעם שגוי הלשון בצטוט המדרש בלשון רש"י

איתא בַּמִּדְרָשׁ (ויק"ר יז ט): וְכִי בִשְׁוֹרָה הָיָא לְהֵם שְׁנֹנְעִים בְּאִים עֲלֵיהֶם וְכו', כִּינּוּן שֶׁמִּעוּ כְּנַעֲנִים שִׁישְׁרָאֵל בְּאִים עֲלֵיהֶם עָמְדוּ וְהִטְמִינוּ מְמוֹנָם בְּבִתִּים וּבְכַשְׁדוֹת וְכו', מֵהַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה, מְגַרֵּה נְגָעִים בְּבִיתוֹ וְהוּא סוֹתְרוֹ וּמוֹצֵא בּוֹ סִימָא [אוּצָר] (שְׁדֵהוּ

קוֹמָה מְאֹד עָמַד נֶגְדַּ זְרִיחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁזָרְחָה וְהַקְּדוֹרָה חָמָּה עָלָיו מִמֶּשׁ, וְחֲכָם אֶחָד רָאָה מִרְחוֹק גְּדֹל חֲמִימוֹת אָדָם גְּדוֹל הַנֵּל שֶׁלֹּא מִצָּא תְרוּפָה לְנַפְשׁוֹ לְהִקָּר בְּמִים קָרִים עַל נַפְשׁוֹ הַעֲיָפָה.

מה עֲשֵׂה, בָּא וְיֹשֵׁב כְּנִגְדּוֹ וְלִקַּח כְּלֵי שֵׁל מִים לְעֲצָמוֹ וְשָׂתָה כָּל פֶּעַם, כְּדֵי שִׁירָאָה מִמֶּנּוּ וְכֵן יַעֲשֶׂה, רק שְׁנֵה עִם הַכְּלֵי מִים הֵיחָ קֶצֶר קוֹמָה, וְזֶה הֵיחָ קוֹמָתוֹ גְּבוּהַ וְהֵיחָ צְרִיף לְהִרְכִּיף רֵאשׁוֹ וְלְהִשְׁפִּיל קוֹמָתוֹ כְּדֵי שִׁיקַח מַעַט מִים לְצִמְאוֹ, וְלֹא רָצָה לְהַכְנִיעַ עֲצָמוֹ שִׁיקַח מִמֶּנּוּ מִים, מִחֲמַת גְּסוּת רִחוּוֹ וְגוּבַה קוֹמָתוֹ, כְּאֵלוֹ נִצְרָךְ לְזוּלָתוֹ.

וזה הַחֲכָם הַכֵּין זֶה, וְלֹא מִצָּא תְרוּפָה לוֹ כְּדֵי שִׁיקַח מִמֶּנּוּ מַעַט מִים, עַד שֶׁהִקְרַח לְזֶרֶק מַעַט מִים לְמַעֲלָה נֶגְדַּ פְּנֵי הָאִישׁ הַנֵּל, אוֹלֵי יָקַח בְּפִיו מַעַט מִים לְצִמְאוֹ, וְהוּא דָחַק שִׁפְתָיו זֶה בְּזֶה, שֶׁלֹּא יִכְנַס בְּפִיו מַעַט מִים מִזוּלָתוֹ, שְׂאִין זֶה כְּבוֹדוֹ, וְחִזְרוּ וְנִפְלוּ הַמִּים לְתוֹךְ פִּי הַזֶּרֶק, מֵהַ שְׂאִין כֵּן זֶה שֶׁלֹּא רָצָה לְקַבֵּל עַד שְׂמַת בְּצִמְאוֹ.

והמשיל זֶה נֶגְדַּ עִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְסוֹפְרִים שֶׁלֹּא רָצוּ לְשִׁמּוֹעַ וּלְקַבֵּל חֲכָמָה וּמוֹסָר אִיף יִהְיֶהוּ בְּדִרְכֵי ה', עַד שֶׁנִּסְתַּלַּק מֵהֶם וּמִהַדוֹר, וְנִשְׁאַר דוֹר יְתוֹם, וְהָכִי נָמִי דְכָתִיב (ישעיה נה ג) 'שָׁמְעוּ אֵלַי וְתַחֲזִי נַפְשְׁכֶם וְגו'', שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, לְשִׁמּוֹעַ וּלְקַבֵּל מוֹסָר מִן הַחֲכָמִים, שֶׁהֵם רּוֹפְאֵי הַנְּפֻשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם (רעות פ"ב ה"א), וְמִי שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְשִׁמּוֹעַ מוֹסָר עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (משלי ז ט) 'חֲכָמָה וּמוֹסָר אֲוִילִים בְּזוּ', עַד פֶּאן לְשׁוֹנוֹ וְהַנְּגַע שֶׁבָא עֲבוּר גְּסוּת רִחוּוֹ כְּאָרוֹ שֶׁלֹּא קָבַל מוֹסָר, עֲמָה לְשִׁפִּיל עֲצָמוֹ כְּאֹזֵב וּיְקַבֵּל מוֹסָר, וּמֵזֶה רְפוּאָתוֹ וְטִהַרַת הַמַּצְרַע, וְהִבֵּן:

מארצו. ומטעם זה התחילו תכף לאחרי יציאת מצרים להטמין זהבם בו, כי ידעו שפכר בא הזמן הקבוע לשיבת זרעו של אברהם לארץ זו.

יש לומר, דלפי פרוש רש"י, מה שנאמר 'ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמורי עד הנה (ויפרש רש"י): להיות משתלם מארצו עד אותו זמן, שאין הקדוש ברוך הוא נפרע מאמה כו' – פרושו כפשטות הלשון, שבאותו זמן נשלם רק עון האמורי (ולא דשאר האמות), ורק הוא נשתלם (באותו זמן) מארצו, מה שאין כן שאר האמות נשתלחו מארצם רק לאחרי זמן.

וכמפורש בקרא, שסיחון מלך האמורי (היה מעבר הירדן) נכבש קודם כל האמות על ידי משה רבנו, ושאר האמות נכבשו אחר כך על ידי יהושע (ועוד זאת – שגם הם לא נשתלחו לגמרי מארצם עד לאחרי מיתת יהושע, כמספר בנביאים).

באור שיכות ענין הנגעים לאמורי | 'אמורי' מלשון אמירה ודבור

יש לומר ששבשנוי זה מ'פנענים' ל'אמוריים' מרמז רש"י להשיכות המיחדת בין ענין הנגעים לאמורי דוקא.

והבאור: נגעים באים פפרוש רש"י על לשון הרע, דהינו – אמירה רעה; וכמבאר ברמב"ם סוף הלכות טמאת צרעת שאין הפונה אמירת לשון הרע דוקא, אלא ל'שיחת הרשעים' בכלל (וכמו שמאריך שם שפעם הדבר שמרבין בדברי הבאי מביא לידי כך שבאין לספור בגנות הצדיקים כו' לדבר באלקים וכופרין בעקר).

וזהו גם ענינה של קלפת 'אמורי', ובפנט על פי רבנו הזקן (תורה אור בהוספות קב, א) – ש'האמורי לשון אמירה ודבור וכו' סימן

נשרפת ומתוף שהוא הפכה מוצא תחתיה סימא). וכי מי בא ואמר לפנענים שישאל נכנסין לארץ וכו', ג' פרוזיגמאות [אגרות] שלח יהושע אצלם הרוצה לפנות כו' להשלים כו' לעשות מלקמה כו'.

השנויים בצטוט לשון המדרש ברש"י

מאמר זה הובא גם בפרוש רש"י על הפסוק, עם כמה שנויים, וזה לשונו: בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן.

מהשנויים (העקריים) בין לשון רש"י לגבי לשון המדרש: במדרש נאמר 'פנענים', ורש"י משנה וכותב 'אמוריים'. ושנוי זה דורש באור במיוחד, שהרי בפסוק מפרש 'כי תבאו אל ארץ פנען, ואיך תכנן שדוקא רש"י, שבא לפרש פשוטו של מקרא, משנה מלישנא דקרא (פנענים) וכותב 'אמוריים'?

רש"י נקט בדוקא 'שהטמינו האמוריים' לרמז שנשלם עון האמורי והבטחת הקב"ה לאברהם יכולה להתקים

בהבטחת הארץ בבירת בין הבתרים נאמר לאברהם 'ודור רביעי ישובו הנה

כי לא שלם עון האמורי עד הנה' (בראשית טו טז). ואף על פי שבפסוקים שלאחרי זה נמנו עשר אמות שעתידיים בניו לרשת את ארצם, והאמורי הוא רק אחת מהן, מכל מקום, את קביעת זמן השיבה לארץ (ודור רביעי ישובו הנה) תולה הכתוב בשלם עון האמורי דוקא.

יש לומר שזהו מה שרש"י מרמז בכתבו 'שהטמינו האמוריים כו': מכיין שבזמן יציאת מצרים כבר ישנו דור רביעי (שישובו הנה, הרי ידעו האמוריים שעונם נשלם) (שלם עון האמורי) וכבר הגיע הזמן להיות משתלם

לקוטי תורה

וגם ירמז שיבוא אשר לו הבית – השם יתברך שכל הבית ועולם ומלאו שלו, יבוא במהרה בימינו ויהיה ה' למלך על כל הארץ אמן:

וצנה הכהן וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אל מקום טמא, ואת הבית יקצע מבית סביב ושפכו את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום טמא, ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח את הבית (יד מ-מב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

השב בתשובה צריך להוסיף חזוק

וצוה הכהן וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע וגו'. אפשר לרמז כל הפסוקים האלה על השב בתשובה שישוב בלב שלם, וכשישוב, יוסיף חזוק על חזוק כדי שלא יחזור לשלט עליו יצר הרע, כי כבר שלט עליו והיה תחת ידו, ואם לא היה עכשו תקיף בתכלית מיד יחזור יצר הרע למקומו כבתחלה.

וישוב מעשיו ומחשבותיו הרעים

וצריך האדם הזה השב, שיעזב כל מעשיו הרעים ומחשבותיו אשר לא טובים, ויכמו שאמר הנביא (ישעיה נה ט) 'יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וגו'. ותחת מעשים רעים יעשה מעשים טובים, ותחת מחשבות רעות יהיו כל מחשבותיו תמיד בעבודת ה' ובתורתו.

ויקבל על עצמו שלא ישוב למעשיו הרעים

וזוהו שנאמר 'וצוה הכהן' זה הקדוש ברוך הוא, כמו שכתבנו בסמוך (פסוק ב). וחלצו את האבנים, הם מעשים רעים, אשר בהן הנגע, שמחמתם האדם נטמא מבית ומחוץ, והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר,

לשטות מילין וכו' ויכרב דברים לא יחדל פשע וכו' מפני רוב דברי הפסיל הנקרא אמורי שמרבה דברים כו" (פדגמת דברי הרמב"ם הנ"ל על דבר שיחת הרשעים).

אמןם לאידך, דוקא בבתי האמוריים נמצאו מטמוניות של זהב – כי תכלית הכונה בענין הנגעים אינה רק לבטל ולשלול שיחת הרשעים, אלא להפך את כח הדבור של האדם, שתמורת 'אמורי' דלעמת זה תהיה אמירה ודבור דקדשה, 'לקחתי מיד האמורי', שעל ידי אמירות ודבורים טובים וקדושים מגלים המטמוניות שבנפש.

וכמרמזו גם ברמב"ם שם, ולאחרי האריכות על דבר שיחת הרשעים, מסיים על דבר גדל מעלת שיחת פשרי ישראל, שאינה אלא בדברי תורה וחקמה, לפיכך הקדוש ברוך הוא עוזר על ידן ומזכה אותן בה שנאמר 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויקתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו' (חלק ל"ב עמ' 95):

ובא אשר לו הבית (יד לה)

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעס זיע"א

ובא אשר לו הבית – פרנסת האדם תבא אליו עד פתח ביתו

ובא אשר לו הבית. הענין כי אנו רואים כמה בני אדם שעוברים בימים ובמקום סכנה בעבור פרנסתם, ואלו חקמה השפילו והיו יודעים שהכל הוא כפי אשר נקצב לו מן השמים, היה יושב בביתו בכטח והשם יתברך היה מזמין לו מה שנקצב לו בביתו.

וזוהו שאמר 'ובא אשר לו', שהיה בא אשר לו – מה שנקצב לו, בביתו, ולא היה צריך להטריח אחר פרנסתו.

י' גם [פי] יתנו בגוים עתה אקבצם'. וכתיב עוד (ישעיה א כז) 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה' דהתורה נקראת 'משפט וצדקה', ועוד 'משפט צדקה' עם הכולל גימטריא 'זו התורה', דעל ידי עסק התורה באה הגאולה.

זהו פננת הפסוק זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, דהינו עסק התורה הוא המועיל לנגע הצרעת שהיא הגלות הזאת האחרונה שנקראת נגע צרעת פנגד אדום וישמעאל. עסק התורה הוא המנתק מוסרותיהם ועבותיהם מעלינו, וזהו ולנתק, לשון 'ננתקה את מוסרותימו' (תהלים ב ג).

וזהו שאנו אומרים בתפלה 'ובא לציון גואל' ולשבי פשע בייעקב נאם ה' (ישעיה נט כ), ומפרש ואזיל הטעם, תדע במה יבוא לציון גואל, הוא בשביל ו'אני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימוש מפיד' (שם פסוק כא), דהינו כשתהיו עוסקים בתורה זו היא הספה שיבוא לציון גואל. יהי רצון שיקרב ביאת משיחנו למען שמו הגדול במהרה בקמינו, אמן, פן יהי רצון:

שיקבלו עליהם שלא לשוב לעשותן עוד. 'אל מקום טמא', דהינו צריך שידע השב שהמעשים הרעים הם טמאים ומטמאים האדם, כדי שלא לשוב לעשותן, שאם יחזר לעשותן הרי טמא את עצמו.

ולא למחשבותיו הרעות

ואת הבית יקצע מבית סביב, 'הבית' הוא גופו, יסיר ממנו כל מחשבות זרות ורעות, וישפכו את העפר, הם המחשבות, יקבל עליו שהם טמאים ומטמאים, והרי עכשו השליכם למקום טמא, כדי שלא יחזר לחשב בהן עוד, שאם יחזר שהם טמאים ומטמאים.

ויעשה מעשים טובים ויחשב מחשבות טובות

ובזה יהיה נזהר, וילקחו אבנים אחרות, הם מעשים טובים הנקראים אבנים שלמות אבנים שהורות, זה יעשה תחת אבן מכשול ואבן נגף, שהם מעשים רעים שהיו בידו. ויעפר אחר יקח וטח את הבית, הם מחשבות טובות שישחב לעבודתו תבדוף, תחת מחשבות רעות שהיו בו בתחלה. זהו התקון המועיל לו:

זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק (יד נד)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

נגע צרעת רומז שהגאולה תהיה על ידי התורה

נ'נ'ע צ'רע'ת ראשי תבות וסופי תבות דשניהם דהינו נ"ע מנ'נ'ע וצ"ת מצ'רע'ת עם הכולל גימטריא 'תורה', והנה מה שנושאר מאותיות נגע צרעת הם אותיות 'גרע', לומר דעל ידי עסק התורה יהיה נגרע, שיתבטל על הגלות, לרמז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא בתרא ת). דכשינרבו ישראל בעסק התורה זו היא סבת גאולתם, שנגאמר (הושע ח

ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה (ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה, הכא הוא דכתיב (שה"ש ה יא) 'ראשו כתם פז' וגו'. 'ראשו' זה תורה דכתיב (משלי ח כב) 'ה' קנני ראשית דרכי'. אמר רב הונא בשם ריש לקיש, שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאת עולם שנאמר (שם פסוק ל) 'נאחיה אצלו אמון' וגו'. 'כתם פז', אלו דברי תורה שנאמר (תהלים יט יא) 'הנחמדים מזהב ומפז' וגו'. 'קוצותיו תלתלים' וכו', אלו קוצי האותיות וכו'. כמי הן מתקומות, 'שחרות כעורב', כמי שמשחיר ומעריב בהן. רבי שמואל בר יצחק פתר קרא בפרשיותיה של תורה, 'שחרות כעורב', אף על פי שגראות כאלו הן כעורות ושחרות לאמרו ברבים, כגון הלכות זיבה

לקוטי תורה

בעת הבריאה היה גלוי לפני הקדוש ברוך הוא החרבן והגלות ובכל זאת לא היתה שמחה לפניו כיום שנבראו שמים וארץ

והגם שיש לנו צער, בפרט בימים הנמוכים הנ"ל, עם כל זה יש לנו לשמח בשעת התורה והעבודה, פי בודאי כל זה היה גלוי וידוע לפני בורא כל ברוצ שבבא עולמו, שהביט מראשיתו עד אחריתו, ואף על פי כן לא היה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו השמים והארץ פדאיתא במדרש.

והגם שנתן הכל בידי אדם על פי בחירתו, מפל מקום הכל צפוי והרשות נתונה (אבות פ"ג מט"ו). וכמו שכתבתי כבר בענין שנברא סדר המסדר מאת הבורא יתברך, ונתן בו כח להשתנות על פי אפן בתוך אפן, לפי מעשה בני ישראל. ואף על פי כן הכל גלוי וידוע לפני הצופה ומביט מגדול ועד קטן, וכמו שכתב הרמב"ם (תשובה פ"ה ה"ה) על פסוק 'פי לא מחשבותי מחשבותיכם' (ישעיה נה ח), שבענין זה נלאו כל הלכות מחקור לדעת זאת ואין מי שישגי סוד הזה, וזולתו היודע הכל מעצמותו ברוך הוא.

וכמו שנתן לנו את התורה שנעבדהו על ידה, והיא היתה כתובה לפניו במרום מגדול ועד קטן, כמו שאמרו חז"ל (ויק"ד כב א) וכל מה שפלימדי ותיק עתיד לחדש. כמו שכתוב (שיה"ש ה יא) 'ראשו פתם פו', ואמר אדמו"ר מורנו הרב דב פער ז"ל צרוף 'פתם' נוטריקון פהנה תורה מלכות, רומז לתלת ראשין, פי הפנה הוא חסד עליון, ומלכות היא גבורה דעתיק, ותורה היא עמודא דאמצעייתא.

כמי שמשחיר ומעריב עליהן - שעובד את הבורא הן בעת הבהירות והן בעת החשכות

וזה 'ראשו פתם פו', שדברי תורה הנחמדים מפז שרשם מראשו. ואפלו קנצותיו,

ונגעים נדה ויולדת, אמר הקדוש ברוך הוא הרי הן ערבות עלי, שנאמר (מלאכי ג ד) 'וערכה לה' כימי עולם' וגו', ויק"ד יט א ג) (טו כה)

עבודת ישראל

רבי ישראל מסו"ניץ זיע"א

הלכות אלו הנראות שחורות וכעורות ובכל זאת ערבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו על ימי החרבן והקטנות

התורה מרמזת לנו בהלכות אלו על ימי החרבן, שאנחנו שרוין בארץ נכריה, ובפרט על ימים הנמוכים שבשנה, כמו קטנות שבספירה, וימי תמוז ואב טבת ושבת. וזה פרוש הפסוק:

ואשה, היא הכנסת ישראל, כי יזוב זוב דמה, הינו הפרישות והתרחקות מאלוהי נעוריה, בלא עת, רומז על החרבן שלעת עתה שכלו כל הקצין ואין אתנו יודע עד מה, וזה נקרא 'בלא עת' שהקץ נעלם ונסתר מעין כל חוזה.

אריכות הגלות בלא ידיעת זמן הקץ - כרי שלעמט זאת תהיה אף שמחת הגאולה ללא קץ

והנה נראה לכאורה על פי סברא, שלכן ארץ זמן החרבן בלא נודע הקץ, כרי שתהיה הגאולה העתידה גאלה ושמחה לעמתה בלי ערף ובלי קץ. וכמו שכתבו החוקרים פי כל מה שהולך שוהה במעי אמו בעבור יותר הוא פריא יותר בכחו.

וכן כל החרבן שהם פדמות עבור, וכדאיתא במדרש רבה במצרים היו ישראל כעבר במעי אמו, פנודע ליודעי חן. לכן כל השהוים לעת עתה, ואנחנו מחכים לאור יום יום ואין מגיד לנו, זה מחסדי הבורא, פי לפי ערף כבד החרבן וצערנו תגדל השמחה בפלי פכלים עד אין סוף ואין קץ.

יירוע שְׁפַל הַהִשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת וְכָל חֻסְדִּים שִׁיּוֹרְדִים כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעָה, הַכֹּל נִמְשָׁכִים וְיּוֹרְדִים מִשְׁבַּת הָעֵבֹר וְכוּ', גַּם כָּל עֲגִינֵי הַמּוֹעֵדִים נִגְמָר בְּשַׁבַּת הַקּוֹדֵם כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

נמציא כָּל הַחֻסְדִּים שֶׁהֵיוּ בְשַׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, הַכֹּל הָיוּ בְשַׁפְעָה יוֹם הַשַּׁבָּת הַקּוֹדֵם שֶׁהָיָה אִזּוֹ בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ גַּם כֵּן, וְכֵן הוּא תָּמִיד אֲפִלּוּ אֵינּוּ חַל בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, אִךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַשַּׁבָּת לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח שֶׁאִזּוֹ נִתְעוֹרַר מִדְּתוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם בְּחִינַת הַחֻסֵּד, וְאִם כֵּן כָּל הַחֻסְדִּים הֵם יּוֹרְדִים בְּשַׁבַּת הַקּוֹדֵם, לְכֵן נִקְרָא 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל':

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

'שבת הגדול' על שם שבא לגדלות המחין

שבת שֶׁלִּפְנֵי פֶסַח קוֹרִין אוֹתוֹ 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל' מִפְּנֵי הַגֵּס שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ. הָעֲגִינֵי הוּא, שֶׁאֲמָרוּ רַבִּי לְיִלְקוּט רַמְזוֹ (רַחֲמָנָא לְיִלְקוּט רַמְזוֹ) שֶׁעַל הַיָּם הָיָה קִטְרוּג אֶלּוֹ וְאֵלּוֹ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה. וְכִי אֲפִשֶׁר שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה חַס וְשְׁלוֹם.

אז אִךְ שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל מְשַׁקְעִים בְּחַמְשִׁים שַׁעֲרֵי טְמֵאָה בֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְהָיוּ בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לֵבֵא אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוֹצִיאָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשֵּׁם וּבָאוּ לַגְּדֻלּוֹת, וְזֶהוּ 'וַתְּבָרַךְ יִתְגַּדְּלִי' (יחזקאל טו ז), שֶׁבָּאֵת לַגְּדֻלּוֹת הַמַּחֲיִין.

וזהו בְּנִיסָן נִגְאָלוּ וּבְנִיסָן עִתִּידִין לְהִגָּאֵל (ר"ה יא). דְּיֵשׁ שְׁנֵי מֵינֵי גְלוּת, דְּהֵינּוּ גְלוּת כְּלָלִי, וְהוּא גְלוּת כְּלָל יִשְׂרָאֵל בֵּין הָאָמוֹת, וְיֵשׁ גַּם כֵּן גְלוּת פְּרָטִי, דְּהֵינּוּ אֲצֵל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהִנְשַׁמָּה בְּגִלוּת אֲצֵל הַיָּצֵר הָרַע.

והנה זֶהוּ כָּל גְדוּל, שֶׁבְּכָל זְמַן מִהַזְּמַנִּים נַעֲשֶׂה תָּמִיד, לְשַׁבָּא הַזְּמַן הַהוּא בְּכָל

שֶׁהֵם קוֹצֵי אוֹתֵיית, מְלִשׁוֹן 'קוֹצִים כְּסוּחִים' (ישעיה לג יב), פָּרוּשׁ הַגֵּם שֶׁיֵּשׁ בָּם אֵיזָה דְבָרִים הַמְרַמְזִים עַל הַחֻרְבָּן וְיְמֵי קִטְנוֹת אֲשֶׁר הֵם בְּקוֹצִים לָנוּ וְהֵם כְּלוּלִים בַּתּוֹרָה.

ובמי הֵן מִתְקַיְמִין בְּמֵי שְׁמִשְׁחִיר וּמַעְרִיב בָּהֶם, רְצָה לוֹמַר לֹא כְּאוֹתָן שׁוֹטִים הַמַּעֲבִירִים יְמֵיהֶם בְּהַבֵּל, הַגֵּם שֶׁבְּרִצּוֹנָם לַעֲבֹד ה', מְכַל מְקוֹם הֵם מִבִּיטִים וְצוֹפִים וּבּוֹחֲרִים לַעֲצֶמָם אֵיזָה יוֹם שֶׁיַּעֲבֹדוּ ה', וּמִתְנַחֲמִים עַל אֵיזָה יוֹם שֶׁלֹּא לַעֲבֹד ה' בְּאִמְרָם שֶׁאֵין דַּעַתָּם צְלוּלָה, בְּפֶרֶט בְּיָמִים הַנְּמוּכִים הַנִּלְוֵל, וּבְאֵלוֹ אֵינִם מִתְקַיְמִים, רַק בְּמֵי שְׁמִשְׁחִיר, בְּשַׁעַת הַבְּהִירוֹת כְּמוֹ בְּשַׁחֲרִית, וּמַעְרִיב, אֲפִלּוּ בְּשַׁעַת עֶרְבִית וְחֻשְׁכוֹת.

וכמו שֶׁאֲמַר אֲדַמוֹר הַנִּלְוֵל שֶׁהֵבֵן מְחִיב קֶדֶם לְהִתְחִיל לְדַבֵּר לִפְנֵי אָבִיו וְלַעֲשׂוֹת כָּל יְכַלְתּוֹ, עַד שִׁירְחַם עָלָיו אָבִיו. וְכֵן הֵדִין לַעֲגִינֵי הַתְּפִלָּה וְתוֹרָה וְכָל הַמַּצּוֹת. וְשִׁלְשָׁה דְבָרִים צְרִיכִין חִזּוּק עַד שִׁירְחַם ה' וּגִלְגָּה אֶהְבְּתוֹ וְקִרְבָּתוֹ. וְאִךְ עַל פִּי שֶׁהֵן שְׁחוּרוֹת, עֲרֻבוֹת צְלִי, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בַּמִּדְרָשׁ. וְכֵן יְהִיָּה עִם כָּל הַזְּמַנִּים וְכָל הַקִּטְנוֹת, חֻכֵּם לְכַשְׁרֵצָה יְהַפֵּךְ הַכֹּל לִישׁוּעוֹת וְטוֹבוֹת וְנִחְמוֹת:

שבת הגדול

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

כל החסידים שהיו ביציאת מצרים והארת חג הפסח יורדים בשבת הגדול

הטעם מִפְּנֵי מָה נִקְרָא 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל', עַל פִּי מָה שֶׁאֲנוּ אוֹמְרִים בְּשִׁמְנֵה עֶשְׂרֵה יְהֵאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא שֶׁמְרַמֵּז עַל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, 'גְּדוֹל' נִגְדַּ מִדְּתוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'חֻסְדֵּךְ גְּדוֹל עָלַי' (תהלים פו יג) וְכוּ'.

והנה בשנה ההוא היה יום השבת בעשירי
 לחדש, על פן צוה השם יתברך להתחיל
 המצוה הראשונה שעשו בצאתם ממצרים ביום
 השבת דיקא, ונקרא השבת ההוא 'שבת הגדול',
 גדלות הדעת במדות, פי תראה גם קטן יש
 לו דעת אבל הדעת הוא בקטנות ויעשה מדותיו
 בקטנות, 'אהב במדת אהבה ספין ותתיכה
 זכוית לשומם בתוף פיו ולא יבחין בדעתו
 פי הוא דבר המזיק, והגדול שהוא בגדלות
 הדעת אינו מניחו לעשות זאת פי הוא מבחין
 בין טוב לרע.

על פן נקרא 'שבת הגדול', התחלת צמיחת
 גרן ישראל בגדול הדעת וידעו פי אני
 ה', על פן נתלה הגס דוקא בשבת, והבן.
 והנה לבעבור זה עשה ה' לנו ונתן לנו את
 השבת קודם לנתינת התורה, להורות, סגלת
 השבת בהתגברות הדעת הוא הקדמה למצות
 (תורש ניסן מאמר ד דרוש ו):

תוספות חיים

רבי חיים יוסף מפוסטין זיע"א

'שבת הגדול' על שם שגדול העולמים יושב
 ושמע העלכה מפיהם של ישראל

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול
 וכו', על דרך הרמז, 'אלהים נצב בעדת
 אל' (תהלים פב א), וכאשר ישראל מתקבצים יחד
 לעסק בתורה, אז גדול העולם שהוא הבורא
 ברוך הוא וברוך שמו בא להשתעשע עמהם
 ולהקשיב לקולם, כמו שנאמר 'היושבת בגנים
 חברים מקשיבים לקולך השמיעני' (שה"ש ח ג).

וכמו שאמרו במדרש (ב"ר נג י) על פסוק
 'ויעש אברהם משתה גדול' (בראשית כא
 ח), יש אמרים שגדול העולמים היה שם ולזה
 נקרא 'שבת הגדול' – כלומר שגדול העולמים
 יושב ושמע העלכה מפיהם של ישראל:

שנה נעשה כמו שהיה בפעם ראשון, ולכן
 אנו מברכין 'שהגיענו לזמן הזה'. וזהו 'בניסן
 נגאלו ויצאו מקטנות לגדלות, ובניסן עתידין
 להגאל' דהינו בכל שנה ונהיה כשפא אותו
 הזמן יכול לצאת מקטנות לגדלות כמו בפעם
 הראשון (פרשת צו):

בני ישטיכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

טעם לקריאת שבת הגדול – כשבת יש גדלות
 הדעת כיצד לקים כל מצוה

והנה נתן לנו השם יתברך יום שבת קדשו,
 יום הדעת, דכתיב (שמות לא ג) 'לדעת
 פי אני ה' מקדשכם, ביום זה יש בנפש
 התגברות הדעת דקדשה, וזהו שאמרו רבותינו
 ו"ל (שבת י) אמר הקדוש ברוך הוא למשה
 מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה
 ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם [הינו
 תתן להם הדעת, פי משה סוד הדעת, דכתיב
 ביה (דברים לו י) 'אשר ידעו ה''].

על פן נקרא יום השבת הזה שלפני החג
 הזה 'שבת הגדול' מפני הגס שנעשה
 בו, פי פסח מצרים מקחו מבעשור פנודע
 וכבר דברו בזה כל המפרשים [עין מה שכתבתי
 במאמר שבת הגדול (מאמר ג) למה תלו הגס
 בשבת דוקא ולא ביום העשור].

אך הוא לרעתי לפרש בזה, וזה הוא אחד
 מאלפי רבבות טעמים [עד אין סוף]
 למצותיו יתברך שמו, שלזה צוה לקח פסח
 מצרים בעשור, דהנה כבר כתבנו כי שפיטת
 הדעת מן הצורך גם פן למצותיו יתברך שמו
 באיזה מן המדות יעשה, ואיזה מדה יגרש
 מלבו פעשותו המצוה, ושבת הוא יום התגברות
 הדעת פנ"ל.

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א

דיני הגעלה מרמזים על דברים גדולים

וצריך להזהר מאד מאד במים הללו בהלכות פסח הן בהלכות בעור המין וכן בהלכות הגעלה, וכל מי שאינו יודע הלכות הגעלה יבקש מכן תורה שיעמד על זה.

לפי שהם מרמזים על דברים גדולים. הינו כלי שתשמישו על ידי אור – הינו אש – צריך לבון באש, מרמז על זה האדם שיש לו כעס וגאווה שבאים מיסוד האש, לפיכך צריך לעסק בתורה שנקראת גם בן אשי, והתורה שורפת בו המדה הזאת.

וכל שתשמישו על ידי חמין, הינו תאות רעות, הכשרו גם בן על ידי חמין, הינו דמעות, לבכות לפני הבורא, והדמעות הם רותחים. אכל כלי שגשגתמש בצונן, הינו שהוא צדיק תשמישו על ידי צונן, וסגיי בהדחה, הינו תכף כשהולך אל המקנה די לו בזה:

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוונ'ני' זיע"א

רמזים בהלכות הפסח על הכנה הנצרכת לפסח

| ללמד לשמר הפה ולקדשו לצורך ה'פה סח'

בשלתון ערוך ארח חיים (סי' תכט ס"א), נוהגין לקח חטים ולחלקם לעניים. נראה הרמז של מנהג זה, פי' חטה' בגמטריא כ"ב, הוא כ"ב אותיות שבתורה, ובאותם החטים עושין הכנה שיוכלו לקדש כ"ב אותיות התורה בתורה ותפלה, שלזה נקרא החג הקדוש הזה 'פסח', פה סח', שקדש זכרו בשירות ותשבחות. **ו'סח'** בגמטריא חיים', פי' החיים והמות ביד הלשון' (משלי יח כא), לכך צריך לבחור בחיים' הם דבורים קדושים. וגם התבות צריכים להיות בחיים', הינו בכונה שלמה, פי

תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה, לכך צריך שיראה שיהא תפלתו בחיים' דהינו בכונה.

ולחלקם לעניים', רצה לומר העניים הם אשר לא יוכלו לקדש בעצמן הכ"ב אותיות, צריך לחלק להם מחלקם ולהשפיע להם קדשה כדי שיוכלו גם בן לקדש. כי אם אינו מקדש את דבוריו, אזי אם עומד להתפלל אחר כך, אינם נכנסין דבוריו אל הקדשה.

וזהו פרוש 'ולא אמרו העברים ברפת ה' אל'כים' (תהלים קכט ח), רצה לומר אותם 'העובדים' רצונו לא יכלו לומר 'ברכת ה', מפני שאינם נכנסין בקדשה.

כיו עצמו לקבל מהצדיק

עוד שם, והאינדנא שלשים יום, והוא הדין העני הדר פה שלשים יום מחיבין לתן לו. הרמז הוא שצריך ללמד התורה וללמד ולעשות הכנה על חג הקדוש הזה, רק שצריכים גם הם להיות נלזים להצדיק ולהתגבר עצמם אל הקדשה, אז בודאי יוכל הצדיק לסייע אותם, כי לולא זה, בודאי אין יכול הצדיק להשפיע להם כל כך, מחמת שהוא עצמו מדהה הימנו.

מי שלא התכונן מקבל כח לריב עם היצר

ומי שאין דר פה שלשים יום על כל פנים מחיבים לתן לו מצה. הרמז הוא, פי' בודאי יש קדושי עליון שפנהגיע חג הפסח הם מטהרים ועומדים, וכל תפלתם בכונה שלמה בלי שום מחשבת פסול, ולזה מי שאינו במדרגה כל כך שיוכל לטהר עצמו ולפנות מכל וכל, אזי צריך לתן לו מדרגת 'מצה', מלשון 'מצה ומריבה' כמבאר בזוהר הקדוש (ח"ג נא:). ורצה לומר שצריך הצדיק להשפיע לו על כל פנים, שאם יבא היצר להפילו למחשבות רעות פתג הקדוש הזה, שילחם במצות ומריבות נגדו ולהתגבר עליו:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א
שבת הגדול הוא אוצר גדול שאפשר לבער
את כל היצר שבקרבנו

שבת הגדול, אין יודעים את ערכו, אוצר גדול, כולל כל שכחות השנה, נתנו פח לבני ישראל ותקנו זמן שיהיו יכולים לבער הקמץ.

חמץ הפונה ליצר הרע. יש שאור ויש חמץ. איתא בגמרא (ביצה ז:) שאור חמוצו קשה, וצריכי דאי פתב רחמנא שאור הנה אמנא משום דחמוצו קשה וכו' ואי פתב רחמנא חמץ משום דראוי לאכילה וכו'.

שאור חמוצו קשה אבל אינו ראוי לאכילה, אינו ראוי להנאה, יש עברות שהאדם עושה ואחר כך אין לו אפלו הנאה מהם, משביעו רעב (סוכה נב:), אין אדם מת וחצי תאנתו בירו, שאור שחמוצו קשה, והוא נשאר קלי שום דבר, וצריך לבער הכל, לעשות בדיקה בחורין ובסדקים, צריך לחטט אפלו בדברים שהם מקבאים, ורק כך אפשר למצא.

יש חמץ ויש שאור, יש חמץ מדאורייתא ויש חמץ מדרבנן, וצריך לבער הכל, לבטל הכל. אולם בחמץ ידוע אין מועיל בטול, אלא צריך לבער הכל, כל אחד יודע מה שנסתר אצלו, וכל איש יודע היכן שמנח אצלו חמצו שלו, והוא צריך להוציאו, ולנקות את עצמו:

אמרי נעים

רבי מאיר מד'יקוב זיע"א

הריגת ונתי היה ב' בניסן שחל בשבת קדש ולכן נקבע המאדע בשבת ולא ב' ניסן

לפי חשבון הימים, היה הריגת ונתי בעשרה ימים לתדש ניסן, כפאשר מבאר בספר

יערות דבש אשר תכף בתחלת שנה שלישית התחיל לעשות הסעודה, ולמלכי אמות העולם מתשרי מניין והתחיל סעודתו ביום א' תשרי, ונמשכה ק"פ ימים, נמצא נשלמו בג' ניסן, כי התדשים אחד מלא ואחד חסר. ואחר זה שבעה ימים לאנשי עיר שושן, נמצא יום השביעי היה ב' בניסן ובשבת קדש.

ויוכל להיות אשר על כן נקרא שבת שקודם פסח בשם 'שבת הגדול.' ואמרו הפוסקים מפני הגס שנעשה בו בלקיחת השנה, שהיה ב' ניסן ובשבת. והקשו כלם היה להם לקבוע את יום עשרה בניסן בין שחל בשבת בין שחל בחול, כי לאו יום שבת היה הגורם אל הגס. ועי' בשלחן ערוך אורח חיים סימן ת"ל.

ולדרבנו נוכל לומר שנקרא על גדל הגס שנעשה בהריגת ונתי, כי זה הוא צמיחת תחלת ישועה, וכמו שאמרו חז"ל (תענית כט.) אתחלתא דפרעניות עדיפא, כמו כן להפוך התחלת הטובה הוא הגס היותר גדול. וכל הבא אתריהם הוא טפל אל השרש. ואז בהריגת ונתי היה מצות שבת הגורם לזה, כמו שאמרו חז"ל במדרש לאשר עשתה עבודה בבנות ישראל ביום השבת, על כן נהרגה בשבת, ולזה שפיר קבעו על יום השבת (תצוה פרשת זכור):

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זיע"א

באור שם שבת הגדול בדרך צחות

הנה דרשה שני בפרושים טובים ונאים בפסוקים ומדרשים וגמרות, והוא קיום מצות עשה דלמוד תורה הקדושה, וכבוד תורה הקדושה, לתרץ דברים מקשים. אבל יש לומר כי שתי הדרשות הגדולות בשנה, 'שבת הגדול' ו'שבת שובה' שמותיקם מזרים תכנם.

ובכשהגיע שבת הגדול, בדרךשתו האיר עיניהם לְכָל צְרָכֵיהֶם בְּהוֹרָאוֹת וּבַעֲצוֹת שׁוֹנוֹת לְעוֹרֵם וּלְהוֹשִׁיעַם, וְהָיָה הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֲצִלָּם 'הַשַּׁבָּת הַגְּדוֹל' שְׁנוֹשְׁעוֹ בּוֹ לְמַעַלָּה מִשְׁכָּלֶם שְׁלֵא שְׁעָרוֹ מִקֶּדֶם. וְהַשַּׁבָּת שׁוֹבָה, שְׁמוֹ מוֹרָה שֶׁהַשַּׁבָּת הַזֶּה מֵעוֹרֵר וּמְכַרִּיז לְיִשְׂרָאֵל 'שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל'.
(שבת שובה):

ויתכן ד'שבת הגדול/ נקרא פן, לפי שבשנים קדמוניות היו צרכי החיים תלויים בקשויים, פי היה דחיקא להו שעתא, והיה הכל ביקר, ונתיגעו להכשיר הפלים, ובכל עניני החג היה להם קשויים, ולא ידעו לשום עצות בנפשם. ורב העיר דאג לצרכי אנשי עירו וטבס עצות על פי התורה הקדושה מה דאפשר להכשיר ולהתיר בדרךים שבאפשרותו.

אוצרות גאוני הדורות

של מעלה, שאחר ששב מחטאתו ונשא עיניו לשמים והגיע מחשבתו למעלה, בזה והובא אל הכהן של מעלה. ואחר כך ויצא הכהן וראה שגורף הנגע למעלה ולמטה, ואז יקריב קרבנו הנזכר בפירשה לכפר על חטאתו, ולהתודות עליו ולומר שלא ישוב עוד לחטאתו.

זאת תהיה תורת המצרע כיום טהרתו והובא אל הכהן. ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (יד ב-ג)

צרור המר

רבי אברהם סבע זצ"ל

והובא אל הכהן שליחו של המצרע שיבוא הכהן אליו לטהרו

לפי שאמר למעלה (ג ט) 'נגע צרעת פי תהיה באדם והובא אל הכהן, פן אמר בטרהרה והובא אל הכהן, לרמו שאין טהרתו אלא על פיו כמו שהיתה טמאתו, וזה לרמו שאף על פי שראה הוא סימני טהרה בעצמו אין מועיל לו אלא על ידי הכהן, ולכן צריך לשלח לכהן שיבוא ויראנו, וזהו והובא אל הכהן' ואז ויצא הכהן, שאם הדבר פשוטו שפכר הובא לכהן אף יחזר לומר ויצא הכהן'.

והובא אל הכהן - רפואת המצרע על ידי הקב"ה

ראולי הרמו בזה, לפי שטמאת נגעים וטהרתן פלן גזרת הכתוב, שהשם יתברך גזר על זה האיש להענישו עד זמן ידוע, ואחר שהשלים זמנו השי"ת גזר על הנגעים שיתרפאו, וזהו כיום טהרתו שהגיע זמן טהרתו ונשלמה גזרתו. 86 והובא אל הכהן הידוע, הוא הכהן

ברך יצחק

רבי יצחק ברכה זצ"ל

טהרת המצרע נהגת בכל מקום, ושלוחו אינו נהג אלא בארץ ישראל בעירות המקפות חומה

קשה טובא היכי קאמר והובא אל הכהן, דהא אם הוא משלח חוץ לשלשה מחנות אף יוכל לבוא אל הכהן. ועוד דהא אחר כך קאמר ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה והנה נרפא, הרי שהכהן יוצא אליו ולא שהוא יבוא [וכו']. [ו]יש לדרקדק עוד, דהיה ליה למימר ויצא הכהן אליו, ומאי אלא מחוץ למחנה? שפכר ידענו שהמצרע הוא מחוץ למחנה.

אך הענין מוכן על פי מה שכתב הרמב"ם (טומאת צרעת פי"א ה"ו), טהרת המצרע נהגת בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני

על פי תאור הצרעת המובאת אליו נראה לכהן שיש מקום לטהר את המצרע, אז ויִצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמִּחֲנֶה כְּדִי לְרַאֲוֹת אֶת הַמִּצְרָע וּלְטַהְרוֹ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (יד א)

שפתי כהן

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

כבוד הגדול שנעשה למצרע ביום טהרתו

עוד הִיָּה כֹהֵן קְדוֹשׁ יוֹצֵא אֶל מַחוּץ לַמִּחֲנֶה, לְפִי שְׁנֹשְׁמֵלַח [הַמִּצְרָע] חוּץ לְשֵׁלוֹשׁ מִחֲנוֹת, וְעָבַר עַל שְׁלוֹשׁ מִחֲנוֹת וַיִּדְעוּ כָּל־מִשְׁפַּחַת בְּיָמָיו שֶׁהוּא מִצְרָע וְנִתְבַּזֶּה בְּפָנָיו כָּל־מִשְׁפַּחַתוֹ שֶׁהוּא מִצְרָע אַחֵר שֶׁקָּבַל עָלָיו וְעָסַק בְּתוֹרַת כְּמוֹ שֶׁאִמְרַתִּי, נִתֵּן לוֹ הַקְּבִי"ה כְּבוֹד תַּחַת אוֹתוֹ בְּזוּי.

ומה כְּבוֹד נִתֵּן לוֹ, וְיִצֵּא הַכֹּהֵן, מִי רָאָה כֹהֵן קְדוֹשׁ יוֹצֵא וְלֹא יָצָא עִמּוֹ, וְדָאִי שֶׁהָיוּ בָּאִים עִמּוֹ הִרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, מֵהֵם לְלוֹוֹתָן, וּמֵהֵם לְלַמֵּד כִּי־צַד מְטַהְרִים הַמִּצְרָע, וְאֵחָיו הַכֹּהֲנִים הָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ, וְהָיוּ הַכֹּל אוֹמְרִים לְהִיכֵן הַכֹּהֵן הוֹלֵךְ, לְרַאֲוֹת לְפָנָיו שֶׁנִּתְרַפָּא, וְהָיָה מְגִיעַ לוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל בְּזֶה שֶׁטָּרַח הַכֹּהֵן הַזֶּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ כְּדִי לְטַהְרוֹ חוּץ לְשֵׁלוֹשׁ מִחֲנוֹת, וְגַם לְהִרְאֹת לְעַם עֲנוּתוֹתָם שֶׁל מְשֻׁרְתָיו וּמֵהֵם יִלְמְדוּ הָעֲנָה.

מכתב סופר

רבי טמנון סופר זצ"ל

כשרואה המצרע מרת ענותנותו של הכהן לוקח מוסר לנפשו לעזוב נסות רוחו

ידוע שְׁנֹעֵים בָּאִים עַל לְשׁוֹן הָרֶע, כְּמִדְרַשׁ רַבָּה כָּאֵן 'זֹאת תְּהִיָּה תוֹרַת הַמִּצְרָע'

הבית וכו' ע"כ. ובפרק העשירי (ה"ז) פתב, דין המצרע שיהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר, שנאמר 'מחוץ למחנה מושבו', ודין זה נוהג בעירות המקפות חומה בארץ ישראל בלבד, ע"כ.

נמצא דשלוחו אינו נוהג אלא בארץ ישראל בעירות המקפות בלבד, אבל טהרת המצרע נוהגת בכל מקום, אם פן משפחת לה טהרת מצרע שלא נשתלח חוץ למחנה כשהוא בשאר ערי ישראל שאינם מקפות חומה, ושם יכול להיות שיהיה הוא והכהן במקום אחד, ועל ענין פנה הוא אומר זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והוכא אל הכהן שיוכא למקום שהכהן שם, כיון שאינו טעון שלוח מחנות בעירות שאינם מקפות, וכדתנן במשנה דפרק קמא דכלים עשר קדשות הם וכו'.

ויש לפעמים יוצא הכהן, ואימתי, כשהוא אל מחוץ למחנה כשהוא בעירות המקפות. באפן שהמקרא מלמדנו דין התוספתא שדיני טהרת מצרע נוהגת בכל מקום, ודין השלוח דלאו בכל מקום הוא.

תורת יעקב

רבי יעקב חי זריהן זצ"ל

אחר ששמע הכהן את תאור הצרעת יוצא מחוץ למחנה

קשה, מאחר שטהרת המצרע תלויה בכהן, א"כ ודאי שהמצרע רוצה מעצמו לבוא אל הכהן שיטהרו, ומדוע נאמר 'והוכא אל הכהן' שמשמע שאחרים מביאים אותו. עוד קשה, הלא מפרש בפסוק שהכהן הוא שיוצא אל המצרע שנמצא מחוץ למחנה, ומהו 'והוכא אל הכהן'.

ונראה, שתחלה הרואים את המצרע באים לכהן ומתארים בפניו את הצרעת שראו, וזהו שנאמר 'והוכא אל הכהן', ואם

והוכא אל הכהן, לא יגרע ערף מדרגתו מכהן עובד ה' יצדיק.

ואמר להלן והעמיד הכהן את האיש המטהר לפני ה', שבעל תשובה הוא עומד במקום גבוה לפני וסמוך לה' בקדש פנימה יותר מצדיק גמור כמאמר רנ"ל הנזכר.

אזור אליהו

רבי אליהו הורשובסקי זצ"ל

קבלת התשובה הכאה מחמת יסורים

'והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע'. לכאורה הוא כפול לשון, דהנה ליה למכתב רק 'והנה נרפא נגע הצרעת'.

ונראה, דהנה אמרו חז"ל דיש שני מיני תשובה. א. אם אדם שב בעצמו, שמתישב בדעתו גדל העונות אשר עשה ומתחרט עליהם, וזאת נקרא תשובה טובה. השנית, התשובה הבאה על ידי יסורין, שאם אדם רואה שהוא ח"ו מדכה ביסורין, אז טבע האדם להתחרט על העונות אשר עשה, וכמאמר חז"ל (ברכות ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו.

וזאת היא תשובה גרועה מראשונה, אבל ככר הבטיחנו השי"ת שגם זאת יועיל, וכמאמר התורה בפרשת נצבים (דברים ל א) 'והיה כי יבאו עליך הברכה והקללה והשבת אל לבבך', הרי להדיא דאפלו התשובה הגרועה נמי מועיל להיות בעל תשובה.

והנה גוף הנגע נקרא צרעת, אבל החטא שעל ידו בא הצרעת זאת נקרא נגע צרעת, דהינו הנגע שמביא הצרעת. וזהו הפרוש וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת, דהינו שפכר שב ונרפא הנגע שגרום להצרעת, ומסים על

המוציא שם רע. והנה צנה השם יתברך שהכהן הפרוש ומבדל ועובד במקום קדוש, יצא אל מחוץ למחנה למקום מושבו של המצרע, ובאמת ראוי היה שהמצרע החוטא הבא לשוב שהוא יבוא אל הכהן ולא שהכהן יטריח עצמו אליו, אף על פי כן אמרה תורה הקדושה 'ויצא הכהן', שהכהן ישפיל עצמו ללכת אל המצרע, ומזה יבין וישפיל המצרע להיות שפל רוח ולצר לשונו מרע.

וזהו ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, וראה הכהן, כלומר המצרע יראה את הכהן שהוא אוהב במדת ענוה, אז יקח מוסר לנפשו לעזוב גסות רוחו, וכזה והנה נרפא נגע הצרעת, על דרך שאמרו חז"ל (ילקוט כאו) ישפיל עצמו כאזוב ויתרפא.

לוח ארז

רבי יצחק קונטסטאט זצ"ל

מדרגת המצרע ביום טהרתו כמדרגת הכהן

כי הרשע הרבה לפשע, גם כי יעלה לפעמים על מחשבתו לשוב אל ה' יסוג אחרו, באמרו כי מפני מרבית חטאיו ופשעיו אשר נתלכלך בס זמנים ושינים אי אפשר לשוב ולנקות עצמו עוד עד עולם, ומה בצע לו בתשובתו.

אבל באמת לא כן הוא, כי אדרבה אמרו חז"ל (ברכות לה) במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין עומדין, אם פן בשוכו אל ה' לא יגרע ערכו נגד שאר צדיקים.

והנה מצרע הוא המנגע בצרעת עונות ופשעים, וקאמר זאת תהיה תורת המצרע, כזה תוכיח אותו להורות לו שאם כי נפשו מראה ונגאלה בזהמת חטאיו הרבים, אבל ביום טהרתו כאשר יטהר עצמו לשוב בתשובה אז

פרשת מצורע

לְפָרֵשׁ שְׁמָה שְׁאָמַר "וְאִם דָּל הוּא", הֵינּוּ "וְאִין יָדוּ מִשְׁגָּת", וְהַכֹּהֵן לְעֵנִי בְּמִמּוֹן.

וְעוֹד, שְׁעֵנֵן הַעֲנִי הוּא יְחִסִּי, וְיֵשׁ אָדָם שְׁאִינּוּ עֲנִי, אֵף בְּיַחַס לְעֹשִׂיר שֵׁישׁ לוֹ מִמּוֹן רַב הוּא אֲכֵן דָּל. לְפִיכֵךְ פָּרַשׁ הַפְּתוּב "וְאִין יָדוּ מִשְׁגָּת", וְלֹא שְׁנַחֲשֵׁב בְּן בְּיַחַס לְאַחֵרִים.

וְאִמְנֵם, לֹא דִי בְּזָה שְׁאִימַר הַפְּסוּק רַק וְאִם אִין יָדוּ מִשְׁגָּת, כִּי זֶה יְכוּל לְהַתְּפָרֵשׁ שְׁלֹא הִשִּׁיג מִחֲמַת סְבוֹת אַחֲרוֹת, כְּגוֹן שְׁלֹא הָיָה בְּנִמְצָא, וְלֹא מִחֲמַת דִּלּוּתוֹ, לְכֵן הִצְרִיךְ הַפְּסוּק לְהַקְדִּים וְלוֹמַר "וְאִם דָּל הוּא", כְּדִי לְפָרֵשׁ שְׁמִחְמַת בְּן "אִין יָדוּ מִשְׁגָּת". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

זאת תורת אשר בו ננע צרעת אשר לא תשיג ידו כשהרתו (יד לב)

פני יוסף

רבי ישעיה יוסף פונטריומולי זצ"ל

ביאת הנגעים מפאת עונות האדם שהרי אין תרופה למכתו על פי דרכי הטבע

הרואה יראוה יִרְאֶה יִרְאֶה דִּהַכְּתוּב הִזָּה כְּלוּ מִיָּתֵר, כִּי כָּכָר מְבֹאָר כֹּל הַעֲנָן לְמַעַלָּה בַּפְּרָשָׁה, וְרוּז'ל נִגְרָשׁוּ מֵהִיתוֹר וְדִרְשׁוּהוּ.

ולעניות

דַּעֲתִי בּוֹ תִרְמָזוּ מֵהַ שְׁפָתַי הַרְבֵּי הַקְדוּשׁ אֹרֹךְ הַחַיִּים ז"ל רִישׁ סֵדֶר זֶה כְּבֹאוֹר יֹאֵת תְּהִיָּה תוֹרַת הַמְצַרֵּעַ בְּאִפְסוֹן ב', וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: עוֹד נִרְאֶה לְפָרֵשׁ, לְהִיּוֹת שֶׁהַצְרַעַת כְּפִי הַטֵּבַע תְּכַוִּינָתוֹ תְּתַהַוֶּה מֵעוֹפּוֹשׁ וְזוּהִים הַגּוֹף, וְתִגְבַּרְתְּ הַמְרָה אֲשֶׁר תִּתְגַּבֵּר בְּאָדָם, וְדַכְרֵ זֶה יִסּוּכְבְּנוּ הַעֲצָבוֹן וְצָרַת הַלֵּב וְשִׁמְמוֹן הַשְּׂכָל, וְהִרְפוּאָה הַטֵּבְעִית לְזֶה הִיא הַרְחַקַת הַעֲצָבוֹן, וְעִנְיָנִים הַמְרַחֲבִים לְבוֹ שֶׁל אָדָם וּמְשַׁמְחִים אוֹתוֹ.

זֶה, דָּאֵף שֶׁהִתְשׁוּבָה הוּא רַק מִן הַצְרוּעַ, דִּהֵינּוּ שְׁלֹא שָׁב רַק בְּגִלְל הַיִּסּוּרִין אֲשֶׁר בָּאוּ עָלָיו מִן הַצְרַעַת, עִם כָּל זֶה נִקְרָא זֹאת שְׁנִחְרַף הַנְּגַע, וְהַכֹּהֵן יִטְהַר אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר בְּעֵנֵן.

ואם דל הוא ואין ידו משנת ולקח ככש אחד אשם להנופה לכפר עליו (יד כא)

משך חכמה

רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל

עשיר מצרע שהביא קרבן עני לא יצא שעדין עומד במרדו בצרות עינו

כִּיִּן דָּאֲחַד מִן הַדְּבָרִים שְׁנִגְעִים בְּאִים עֲלֵיהֶם הוּא צָרַת הָעֵינַן, אֲתִי שְׁפִיר בְּזֶה מַה דְּאָמְרוּ בְיוֹמָא (מא) דְּעֹשִׂיר שֶׁהִבִּיא קֶרְבֵּן עֲנִי יֵצֵא, לְכַד מְצַרַע, דָּאִם הוּא עֹשִׂיר שֶׁהִבִּיא קֶרְבֵּן עֲנִי לֹא יֵצֵא, מִשּׁוּם שֶׁעֲנָשׁוּ הָיָה עַל צָרוֹת הָעֵינַן, וְעֵדִין לֹא שָׁב מִחֲטָאוֹ, שֶׁהוּא צָר עֵינַן מִלְּהִבִּיא קֶרְבֵּן עֹשִׂיר כְּאֲשֶׁר תְּשִׁיג יָדוֹ וְאִיךְ יִתְכַפֵּר, כִּיִּן שְׁחוּטָא בְּמַה שְׁנִגְעִנֵשׁ עַל זֶה, וְעֵדִין עוֹמֵד בְּמַרְדּוֹ.

עדי זהב

רבי עזרא זנגור זצ"ל

הצורך שיש בכפילות

יש לְדַקְדֵק, מֵאַחַר שְׁאָמַר הַפְּסוּק "וְאִם דָּל הוּא", מַה הוֹסִיף בְּאָמְרוֹ "וְאִין יָדוּ מִשְׁגָּת".

ויש לְבָאֵר, שְׁאֵף שְׁתַּבַּח "דָּל" מִתְּפָרֶשֶׁת בְּרַב הַפְּעָמִים 'עֲנִי בְּמִמּוֹן', אֵף פְּעָמִים מִתְּפָרֶשֶׁת 'עֲנִי בְּכַח', וְכִמּוֹ שְׁאָמַר יוֹנָדָב לְאִמְנוֹן "מִדּוּעַ אֲתָה כְּכֹה דָּל" (ש"ב יג, ד), וְכֵן מִתְּפָרֶשֶׁת 'עֲנִי בְּדַעַת', וְכִמּוֹ שְׁנֹאֲמַר "וְאִנִּי אֲמַרְתִּי אֵף דָּלִים הֵם נוֹאֲלוּ" (ירמיהו ה, ד). וְלָכֵן הִצְרִיךְ הַפְּסוּק

ראו מה ביניכם לַאֲמוֹת הָעוֹלָם, בְּשֶׁהָן חוֹטְאִין אֲנִי מִלְקָה בְּהֵם תַּחֲלָה וְאַחַר כֹּךְ בְּכַתְיָהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב יז) 'וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרַעֲהַ וְגו' וְאֶת בֵּיתוֹ, אֲבָל אַתֶּם אִם חֲטֵאתֶם, בְּכַתְיָכֶם אֲנִי מִלְקָה תַּחֲלָה, עִין שָׁם.

וּנְרָאָה לִפִּי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי הַטַּעַם, כִּדְאֲמַרִּין דְּאִין בְּעַל הַרְחָמִים נוֹגַע בְּנַפְשׁוֹת תַּחֲלָה, וְזֶהוּ מְרַמֵּז לָנוּ הַמְדַרְשׁ 'אֶף טוֹב לִישְׂרָאֵל', דְּהִינּוּ לְהַגּוּף לְאָדָם עֲצֻמוֹ. וְכִי תִקְשֶׁה לָךְ הָא רְאִינוּ 'אֱלֹהִים' מֵדַת הַדִּין, דְּהִינּוּ שְׁלִישׁ לוֹ חֵס וְשְׁלוֹם הַפֶּסֶד מִמּוֹן אוֹ הוּא עֲנִי בְּחִמָּא לִיִּצְלֵן. הַתְרוּץ הוּא 'לְכָרִי לְכָב' כְּדִי לְטַהַר לְכָבוֹ, שְׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה מִתְעוֹרָר לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עַל כֵּן סְמִיךְ לְפָסוּק הַנִּזְכָּר דְּתַחֲלָה הוּא נִגַע בְּכַתְיָם, וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה 'אֶף טוֹב לִישְׂרָאֵל'.

וְכֵא אֲשֶׁר לֹו הַבֵּית וְהַגִּיד לְכֹהֵן לְאֹמַר כִּנְגַע נְרָאָה לִי בְּבֵית (יד לה)

מְלֹאכֶת הַקֹּדֶשׁ

רַבִּי מִשָּׁה טוֹלִידָאנוּ זצ"ל

עַל הָאָדָם לְדוֹן לְכַף זְכוּת גַּם אֶת עֲצֻמוֹ

מוֹבָא בְּמִשְׁנֵה נְגַעִים (פי"ב מ"ה), אֶפְלוּ תִלְמִיד חֲכָם הוּא, וְיִדְעַ שֶׁהוּא נִגַע וְדָאִי, לֹא יִגְזֹר וְיֹאמַר 'נִגַע' נְרָאָה לִי בְּבֵיתִי, אֵלָא 'כִּנְגַע'. וְיֵשׁ לְהַבִּין, מִדּוּעַ הַקִּפְיָדָה הַתּוֹרָה שְׁלֹא יֹאמַר 'נִגַע'. הֲלֹא אֶף אֵלּוּ יֹאמַר כֵּן אֵינּוּ מְטַמֵּא, שְׁהָרִי הַטְּמֵאָה הִיא רַק עַל פִּי הַכֹּהֵן, כְּמוֹבָא בְּמִשְׁנֵה (שם פ"ג מ"א). עוֹד יֵשׁ לְהַבִּין, מִדּוּעַ נִשְׁתַּקֵּה הַכֹּתוּב מִלְּכַתֵּב דִּין זֶה בְּנִגְעֵי אָדָם וּבְגָדִים, וְכַחַר לְכַתֵּב דִּין זֶה דְּרֹקָא כְּאֵין בְּפָרֶשֶׁת נִגְעֵי בְּתִים.

וַיֵּשׁ לְהַקְדִּים, שְׁיִשְׁנֵן שְׁתֵּי אֶפְשָׁרִיּוֹת שְׁכִיבָאוּ עַל הָאָדָם נְגַעִים. הַרְאֵשׁוֹנָה, הִיא לְטוֹבָה, וְזֶה עַל פִּי הַמְבָאָר בְּמַדְרַשׁ (ויק"ר יז ט), 'כִּינּוּן

וְהִנֵּה כְּבוֹא נִגַע צָרַעַת עַל הָאָדָם, יְכוֹל לֹמַר כִּי חָלִי טְבַעִי הוּא אֲשֶׁר יִקְרָה לְאָדָם, וּבְכֹאֲמוֹ לוֹ כִּי הוּא זֶה בְּשִׁבְלִי לְשׁוֹן הָרַע לֹא יֵאֱמִין, לְזֶה נִתְחַכֵּם אֵל עֲלִיוֹן וְצִוָּה שְׁיִסְגֵר הַמְצָרַע, כִּדְרֵשׁ יֵשׁב וּבְגָדָיו יִהְיוּ קְרוּעִים וְרֵאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ, וּדְבָרִים אֵלּוּ הֵם כְּפִי הַטַּעַם נִגְדִיִים לְרַפּוּאָת סַבַּת הַנִּגַע, וְאֲדַרְבָּא יוֹלִידוֹ הַנִּגַע מְחַדֵּשׁ, וּבְכֹאֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם שֶׁהֵגַם שְׁעִשָּׂה דְבָרִים אֵלּוּ שֶׁהֵם נִגְדִיִים אֶף עַל פִּי כֵן הַפֶּךְ הַנִּגַע אֶת עֵינָיו, בְּזֶה יִדַע יוֹכִיחַ הוֹכְחָה בְּרוּרָה שְׁלֹא כֵא לֹו הַנִּגַע אֵלָא לְצַד שְׁדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, וְהוּא אֲמָרו 'זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצָרַע' מוֹצִיא שֵׁם רַע, וְהַכְרַח הַדְּבָר וְהוֹכְחָתוֹ 'בְּיֹום סִתְהַרְתּוֹ' וְכוּ', עִין שָׁם בְּאַרְיִכוֹת, וּש"י.

וְהִשְׁתָּא אֶפְשָׁר שֶׁזֶהוּ הַרְמֵז בְּסוּף דִּינֵי צָרַעַת, לְסִים בְּחַתְיָמָה מַעִין פְּתִיחָה. וְקֹאֲמַר זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נִגַע צָרַעַת, כְּלוֹמַר שְׁמָה יִדְעַ אִיפֹה כִּי נִגַע צָרַעַת שָׁבוּ הוּא לְסַבַּת עוֹנוֹתָיו, הַהוֹכְחָה לְזֶה, הוּא אֲשֶׁר לֹא תִשְׁגִּי יָדוֹ בְּטַהַרְתּוֹ, כְּלוֹמַר שְׁאִם יִרְצֶה לְעֲשׂוֹת תְּרוּפָה לְמַכָּה לִפִּי הַטַּעַם לֹא תִשְׁגִּי יָדוֹ בְּהֵם, וּבְדַבֵּר שֶׁהוּא נִגַד הַטַּעַם יִתְרַפָּא תַּכְף בְּנִזְכָּר, וְזוֹ הוֹכְחָה כִּי הַתְּשׁוּבָה מוֹעִילָה לוֹ.

וְנִתְתִּי נִגַע צָרַעַת כְּבֵית אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם (יד לד)

חֲמֻדַּת יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל יְהוּדָה קֹאֲרַפְנוֹקֶעַל זצ"ל

נִנְעִים פּוֹנְעִים תַּחֲלָה כְּמוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם

בְּמַדְרַשׁ (ויק"ר יז א), זֶה שְׁאֲמַר הַכְּתוּב (תהלים עג א) 'אֶף טוֹב לִישְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְכָרִי לְכָב'. וְנְרָאָה לִפִּי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי הַשִּׁכּוֹת, דְּהִנֵּה אֲמָרו חו"ל (ויק"ר יז ד) דְּאִין בְּעַל הַרְחָמִים נוֹגַע בְּנַפְשׁוֹת תַּחֲלָה. וְעִין בְּדַעַת זְקִנִים מְבַעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת, אֲמַר לְהֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל,

שגדול כח הדבור לעורר קטרוגים למעלה

פרש רש"י ז"ל וכן הוא במדרש חקמינו ז"ל, שכל זמן שאין כהן נזקק לו אין שם תורת טמאה. ויש להבין מדוע הרצה לנו הקב"ה בתורתו רק בדיני נגעים, פן, שאף שהוא באמת טמאה, מפל מקום כל זמן שלא טמא אותה הכהן בפיו לומר טמא אפתי אין בו טמאה, מה שאין פן בשאר דיני התורה דאם הפשוט באמת טרפה או נבלה אין נפקא מנה באמירת החכם, ואפלו לא אמר הוא אסור. וגם גוף הדבר קשה, כיון שהוא טמא באמת ויש בו נגע איך בשביל שלא אמר הכהן טמא לא יהיה בו עוד טמאה.

ונראה לומר השעם, דהרי מבאר במדרש ובפרש"י ז"ל להנגעים באים בחטא לשון הרע, והנה אסור לשון הרע הוא אפלו באומר אמת, רק שהדבר הוא בזיון ומזיק לחברו כבר אסור לספר אותו אף שהוא אמת, וכמו שהיה אצל דוד.

מלבד זה אף כלפי מעלה בשמים יש בדבר הפסד גדול, דכל זמן שלא ספר אותו שום אדם אפתי אין בענין ההוא פגם גדול כל כך ואין עליו כל כך קטרוג בשמים, אבל כשחברו מספר אותו בלשון הרע לבזות אותו ולהזיקו, גם המקטרגים אשר למעלה בשמים יש להם פח יותר לעורר הפגם על האיש שעשה אותו דבר שנאמר עליו הלשון הרע, ולהמשיך עליו ענשים ודינים ויסורים.

ונמצא דאותו איש שספר לשון הרע אמת על חברו, מלבד הרעה שעשה לו בעולם הזה, עוד גרם לו רעה בשמים ממעל, ולכן פעם הקב"ה על ישעיה הנביא באמרו (ישעיה ו ה) 'בתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב', וכן על אליהו שאמר (מלכים א' יט יד) 'קנא קנאתי וכו' בעצבם את תורתך', אף שלא היה למטה שום צד הזק להם, מפל מקום היה בזה הזק להם למעלה.

ששמעו פנענים שישראל באים עליהם, עמדו והטמינו ממונם בבתים ובשדות. אמר הקב"ה, אני הבטחתי לאבותיהם שאני מכניס את בגיהם לארץ מלאה כל טוב, שנאמר 'ובתים מלאים כל טוב' (דברים ו, יא). מה עושה הקב"ה, מגרה נגעים בביתו (של הישראל) והוא סותרו, ומוצא בו סימא (אוצר).

השניה, היא לרעה, וזה על פי המבאר בגמ' ערכין (טו), שעל שבעה דברים נגעים באים, על לשון הרע, על שפיכות דמים, על שבועת שוא, על גלוי עריות, על גסות הרוח, על הגזל, ועל צרות העין.

ולפי זה יש לבאר, שלכן צותה התורה ואמרה, שלא יאמר האדם נגע נראה לי. והינו, שלא יעשה את עצמו רשע, ויחליט שנגע זה בא לרעה בגלל חטאיו, אלא יאמר "כנגע", והינו שידון את עצמו לכף זכות ויחשב שזה רק נראה נגע, וזה בא לטובתו כדי שיתעשר.

עתה נבין עוד, מדוע דין זה לומר "כנגע" ולא 'נגע', נאמר בנגעי בתים דוקא ולא בנגעי אדם ובגדים, שהרי רק בנגעי הבית יתכן שיבואו לטובת האדם, כדי שיתן את הבית וימצא את האוצר שהטמינו הכנענים, משא"כ בנגעי אדם ובגדים, שזה אינו שיהיה, לכן לא כתבה התורה דין זה בהם, כי אדרבה ראוי לאדם שיאמר נגע נראה לי, שבזה מתודה על חטאתו, ואז יסלח לו ה' על עונו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וצוה הכהן ופנו את הבית בטרום יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית (יד לו)

זהב שבא

רבי שמעון גרינפלד זצ"ל

טהרת הנגעים תלויה בדבורו של הכהן להראות

דבֿוֹהַר הַקְדוּשׁ (ח"א 103): דְּמַפְלֵ עֲבֵרָה נּוֹצֵרַת קִלְפָּה דְּאַתְגָּאֵי עֲלֵיהּ דְּבֵר נֶשׁ, מָה הַקִּב"ה עוֹשֶׂה, מְגַרָּה בּוֹ נְגַעִים אִו שְׁאֵר יִסּוּרִים לְגַרְם הַכְּנֻעָה וּשְׂבִירַת הַלֵּב, וְעַל יְדֵי זֶה סוֹתֵר חוֹמַת הַבְּרִזָּל הַמְּפַסְקָה וּמְכַסֶּה עַל הָאוֹצְרוֹת הַהֵם, וּמוֹצֵא בּוֹ סִימָא.

מנושאי הפרשה

המדבר לשון הרע מאבד מצותיו

ראש דוד

רבי חיים יוסף דוד אוזולאי זצ"ל - החיד"א

המצרע ביום טהרתו זוכה בתורתו

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו (יד ב). כתוב בפרקי דרסודי (חובת הלבבות שער הכניעה פ"ו) דהמספר לשון הרע זכיותיו הולכים לאיש אשר ספר לשון הרע, בא בשכרו תמורת הלשון הרע שספר עליו, ועונותיו לוקח המספר לשון הרע, ומחליף טוב ברע [וכו].

והוא הנרצה בכתוב זאת תהיה תורת המצרע, כלומר שהתורה שלמד ברשעו הלכה לה, ובשובו בתשובה תהיה תורתו, וזה שאמר זאת התורה תהיה תורת המצרע והיתה לו ושלף הגיעו, ביום טהרתו כשישוב בתשובה תחור לו תורתו, וזהו 'תהיה' לעתיד.

בתנות אור

רבי מאיר אייזנשטאט זצ"ל

קריעת בגדי המצרע כנגד אבוד מצותיו

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא (יג מה). ופרש רש"י 'פרמים' קרועים, וראשו יהיה פרוע' מגדל שער, ועל שפם

אך לכאורה קשה, הא למעלה דבֿלָאו הכי היו יודעים מאותו ספור הנאמר על אותו האיש, ואם כן אפוא למה יגרם הספור קטרוג יותר. אך באמת יש גם לדבור פיו של אדם כח לגרם למעלה קטרוג וכן זכות, ולזה הראה לנו הקב"ה בתורה הקדושה בטגרת נגעים הבאים על חטאים הללו, שתולים רק בדבור פיו של הכהן, וכל זמן שלא אמר הכהן טמא אף שבאמת יש שם נגע מכל מקום אינו טמא להראות שיש בדבור פיו של אדם כח לטמא או לטהר, ומזה ידעו להזהר ולהשמר מלשון הרע, כי הדבור עושה רשם גדול לקטרג על האדם, וכן ללמד עליו זכות.

כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם (יד ד)

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל

גלוי מטמוניות הפנימיות שבתוכי האדם על ידי היסורים

במדדש (יז ו): ונתתי נגע צרעת וכו', בשורה היא להם וכו', צמדו והטמינו ממנם בבתים ובשדות וכו', מה הקב"ה עושה, מגרה נגעים בביתו והוא סותרו ומוצא בו סימא.

נראה לעניות דעתי שמזה יש ללמד על הנגעים הבאים על גוף האדם [וכן שאר יסורים שהם למטה מנגע, כי ראש כל היסורים הם נגעים, שאמרו ו"ל (ס' יצירה פ"ב ה"ד) אין למטה מנגע], שהם לתכלית זו.

כי יש בכל איש ישראל אוצרות בפנימיות נפשו, והיצר הרע מטמין אותם על ידי שמושף אותו אחרי תאוות עולם הזה והבליו, וביותר על ידי גסות הרוח שהוא המונע היותר גדול, וגם העברות מביאות לידי גסות הרוח,

והשתומם האיש על המראה ושאלו מה לך המנחה הזאת אשר כפדתני, אמר לו הנה שמעתי שאתה כפדתני במעשׂיך הטובים ובזכותיך וקבלתך עליך על פשעי, על כן אמרתי אכפדך גם אני במנחה המובאת לך, כי אמרו רז"ל כל המדבר לשון הרע על חברו מחליפין לו זכותיו בעונותיו של חברו.

והנה מבאר בדברי רז"ל דעל עון לשון הרע נגעים באים, נמצא כל ימי אשר הנגע בו תורתו אינו נקראת על שמו אלא על שם אשר דבר עליו לשון הרע, וכיום שישׁוב בתשובה שלמה אז נעשה תורתו שלו, והינו דכתב הכתוב זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו, אבל מקמי הכי לא הוי תורת המצרע אלא תורתו של זה שדבר עליו לשון הרע. **והנה** כשישוב בתשובה שלמה על עונותיו, לכאורה תינח על עונותיו של עצמו יכול לשׁוב בתשובה, אבל מה יעשה בעונותיו של חברו אשר נתנו עלם על צוארו, הלא על עונותיו של חברו אי אפשר לו לשׁוב בתשובה. וצריך לומר דבזכות מה שהוא שב בתשובה על ידי זה נמחלין לו גם לחברו, על דרך שאמרו רז"ל (יומא פו.) גדולה תשובה שאפלו יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם. **והינו** דרמז רחמנא בזה זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו, דהינו גם מה שלא השיגה ידו לטהרה גם כן תטהר על ידי טהרתו.

יעטה' כאבל. וצריכין אנו לתן טעם לשבח למה אמרה תורה שהמצרע בגדיו יהיו פרומים, וראשו יהיה מגדל שער, ועל שפם יעטה' כאבל.

ונראה, דהא כבר הקדמנו לעיל שהמדבר לשון הרע נוטלים ממנו זכותיו ונותנים לאחרים, וזה מבאר בזהר בכמה מקומות 'כין רשע וצדיק ילבש' (איוב כו יז), שהמצות שאדם עושה הם הלבושים של אדם, ולרשע שאינו פדאי מאבד זכותיו לזקחים ממנו אותן המלבושים שראוי לעשות על ידי מצות ועושין מלבוש לצדיק, וזה פונת הפסוק 'כין רשע וצדיק ילבש'.

אם כן המדבר לשון הרע נקרע ממנו לבושו העליון בנשמתו, ולכך צותה התורה גם למטה בגופו 'בגדיו יהיו פרמים' רצה לומר קרועים, רמז שגם למעלה יקרעו בגדיו מנשמתו.

ערוגת הנשים

רבי משה גרינוולד זצ"ל

כששב המצרע בתשובה נמחלים אף העונות שקבל ממי שדבר עליו לשון הרע

זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו (יד לב). ויש לכאר יותר על פי מה דאיתא בחובת הלבבות, מעשה בן כחם אחד ששמע שדברו עליו לשון הרע ולקח טנא מלא מזמרת הארץ ושלח לו מנחה,

מעשׂי צדיקים

הרה"ק רבי שלמה הפהן רבינוביץ מראדומסק זיע"א בעל התפארת שלמה, נכנס אל רבו ושפך לפניו צרתו, חתנו שהיה בעבר תלמיד חכם מהנוסעים לראדומסק, הפליג

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והוא אל הפהן, ויצא הפהן אל מחוץ למחנה וראה בהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (יד ב-ג)

תלמיד חכם חשוב שזכה להמנות על מקורבי

הלך מרופא לרופא, אף הכל אמרו שאין רפואה למכתו.

בְּרֵאוֹתָו כי צרתו צרה, התחיל לבכות שיסעו עמו לרבי מראדומסק, חפץ הוא לתן לו פתק בקשה שיעתיר בעדו, והוא מקבל עליו לצית לרבי ככל אשר יצוה.

נִסְעָו היהודי לתפארת שלמה, אף כפאשר בא לראדומסק, הורה הרבי שלא יניחוהו להכנס ולקבל פניו, הוא צוה למסור לו שלפני הכל יקבל על עצמו בהו צדק שלא יסע שנית לאמריקה, ויתנהג כדת ישראל.

כְּאֶשֶׁר קבל עליו כל זאת, הביט בו הרבי מבעד החלון וראה אותו כרגע, אחר הורה לחותנו שיעשה לו אמבטיה רותחת כך וכך פעמים, אחר ילך לטבל במקוה, ושב ורפא לו. עשה האיש ככל שהורה הרבי, וכבר באותו השבוע התרפא לגמרי.

אָמַר התפארת שלמה, זה אשר אמר הכתוב, 'וראה הכהן', בראית הכהן לבדו, 'גרפא הנגע', כי בעיני הכהן היה כח מיוחד, שרפא את הצרוע בראית עיניו. (אהל שלמה ח"ב עמ' מד)

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו וגו', וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואוב (יד ב-ד)

בְּרֵשׁ"ו, מה תסגתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב.

כְּתַב הרה"ק התולדות יעקב יוסף זיע"א, "העצה שיקח למטהר שני צפרים ועץ ארז ואזוב, גבוה ונמוך, שישפיל דעתו מגסות הרוח, כדי שיוכל הכהן שהוא הצדיק, להעלותו.

לאמריקה בכונה להתגורר בה מספר שנים, ולשוב לביתו עם סכום מכבד.

בְּחֻפְזָיו הנואשים בארצות הברית דאז אחר פרנסה, החל האברך לנגן ולשיר בתיאטראות, מצבו הרוחני התדרדר מיום ליום עד שהחל לחלל שבת והחמיץ, בתו מיילת על בעל געוריה, וטפלא תלויים בה.

צָוָה עליו התפארת שלמה שיכתב לרב של ניו יורק בשמו, שהוא מבקשו לומר לאברך שהוא מצוה עליו שישע חזרה לביתו, אבל 'וכעבות העגלה חטאה' (ישעיה ה יח), והוא מאן לצית לדברי הרבי, כך כתבו לו מספר פעמים, אף הלה איננו שומע.

בְּאוֹ האב בתו ובניה לפני הרבי ובכו כלם במר נפשם, עד שונכמו רחמיו עליהם וצוה לכתב הפעם לרב מניו יורק שיאמר לאברך בשמו, מאחר וידוע לו שהרבי מראדומסק כהן, וטמאת נגע צרעת תלויה בכהן, הוא מזהירו בזאת שאם לא יבא בטוב לביתו, ידע כי כתוב בתורה הקדושה, 'זאת תהיה תורת המצרע', תפרח עליו צרעת בניו יורק, על ידי כך ממילא, 'והובא אל הכהן', הוא יהיה מכרח לבא אל הכהן, לראדומסק.

קָרָא הרב מניו יורק את מכתב הרבי לפני החתן, והוא צחק על הדבר, לא עברו מספר ימים, ופצעים משנים החלו לפרח על גופו, הוא בא לפני רופא שבראותו את הצרעת, הודיעו נחרצות כי כמהגר מפולין, עליו לעזב את המדינה בתוך עשרים וארבע שעות.

הָאִישׁ החל לבכות ולהפציר ברופא, אבל לא הועיל מאומה, תוך מספר שעות כבר העלוהו אנשי החק על ספינה בדרכו חזרה לפולין, טרם ידבקו נוספים בצרעתו. בפולין

וַיֵּזַב אִתּוֹ וַיִּשְׂנֵי תוֹלַעַת וְאֵזָב (יד ו)
וַיֵּזַב הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמַּטְהָר שְׁנֵי צִפְרִיִּים חַיִּוֹת סְהֵרוֹת

בְּרִשְׁיָי, לפי שהנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך הזקקו לטהרתו צפרים, שמפטפטין תמיד בצפצופו קול.

לְצַרְךָ ענין דחוף של דבר מצוה, יצא החפץ חיים יצ"ל עם רב נוסף למסע בן שלושה ימים, בדרךם סרו לפנדק לסעד בו את לבם, בעלת הפנדק זהתה מיד את שני האורחים, הושיבה אותם ליד שלחן מיוחד, ודאגה שישרתו אותם כראוי.

כְּאִשֶּׁר סימו את סעודתם, נגשה בעלת הבית ושאלה האם האכל ערב לחכם. החפץ חיים ענה מיד, "האכל טוב מאד", ואלו אותו אדם גדול שחבר למסע אמר, "כן, האכל טוב למדי, אם כי חסר היתה מעט מלח, אף באפן כללי היתה טוב מאד".

שְׁמַעְתָּה האשה ויצאה מהחדר, עם צאתה מהחדר תפס החפץ חיים בידיו את זקנו וראשו, ואנחת שבר בקעה מגרונו באמרו, "אוי ואבוי, כל ימי נזהרתי בעצמי מלדבר ומלשמע לשון הרע ועתה נכשלתי, שמעתי וקבלתי לשון הרע, אני מתחרט שנסעתי לנסיעה זו, בודאי לא היתה מצוה בנסיעתי".

מִשְׂרָאָה אותו גדול כיצד התעטף החפץ חיים בגוון, נאחז חרדה ותדהמה, אף גם תמה תמיהה מסומת, מה לו כי נזעק ונסער כל כך, הוא פתח ושאל, "מה כבר אמרתי, איזה לשון הרע היתה בדרךי".

עֲנָה החפץ חיים, "כלום אין לשון הרע במה שאמרתי לבעלת הבית, שבתבשיל חסר

שְׁמַעְתָּה בשם מורי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א משל, אדם גבוה קומה עמד נגד השמש הקופחת, שהקדירה חמה על ראשו. הבחין חכם אחד מרחוק בגדל חמימות האדם הגבוה, שלא מצא תרופה לנפשו, להתקור במים קרים על נפשו העיפה.

הֲלֹךְ החכם וישב כנגדו, לקח כלי מים לעצמו ושתה לפניו, כדי שיראה ממנו וכן יעשה. אולם החכם עם המים היה נמוך וזה היה גבוה, היה עליו להרכין ראשו ולהשפיל קומתו, כדי לטל מעט מים לצמאנו. מחמת גסות רוחו וגבה קומתו, לא רצה להכניע עצמו לקחת מים, כאלו נצרך הוא לזולתו.

הַבִּינִי זאת החכם, אף לא מצא פתרון כיצד יואיל הלה לטל מהמים, עד שהכרח לזרק מעט מים למעלה נגד פני האיש, אולי יכניס לפיו מעט מים. אף לצערו דחק הלה שפתיו זו בזו, שלא יכנס בפיו מעט מים מזולתו כי אין זה כבודו. המים חזרו ונפלו לעבר הזרקה, והלה לא רצה לקבל עד שמת בצמא.

הוא המשיל זאת על עיר גדולה של חכמים וסופרים, שלא רצו לשמע ולקבל חכמה ומוסר איך ינהגו בדרך ה', עד שנסתלק מהם ומהדור, ונשאר דור יתום. הכי נמי כתיב (ישעיה נה א) 'שמעו ותחי נפשכם', שהוא רפואה לכל הגוף והנשמה, לשמע ולקבל מוסר מהחכמים שהם רופאי הנפשות, כמו שכתב הרמב"ם (הל' דעות א), 'ומי שלא ירצה לשמע מוסר, עליהם נאמר (משלי א ז) 'חכמה למוסר אוילים בזו'.

והנע שבא עבור גסות רוחו כארז, שלא קבל מוסר, עתה ישפיל עצמו כאזוב ויקבל מוסר, מזה רפואתו וטהרת המצרע.

שבעלת הבית הודיעה למבשלת שהיא מפטרת, הכל כפי שתאר החפץ חיים.

משרָאָה אותו גדול את אשר ארע מחמתו, השתדל לשנות את הדבר, שלם טבין ותקילין עבור האלמנה שתוכל לחזר למשרתה, וכדי שישרר ביניהן שלום ושלווה. (שאל אבין ויגוד)

וְנָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר (יד ח)

כל ימיו של הרה"ק **בבא סאלי** זיע"א, היו מקשה אחת של עבודת קדש, בלתי לה' לבדו, מתוך מסירות נפש בכל רגע ורגע על כל זיו של דבר הלכה ומנהג. במסירות נפש הלך לטבל דבר יום ביומו, גם כֵּאֲשֶׁר הָיוּ הַמַּיִם קְפוּאִים, וְאָף כֵּאֲשֶׁר הָיְתָה סִכְנָה מוֹחֶשֶׁת בְּטַבִּילָהּ.

המקוה ששמש אותו בארפוד, לא היה אלא חפירה עמקה שנקרתה בחצר הבית, כששתשעים ואחת מדרגות גבוהות מובילות אל מימיו. מי המקוה לא היו אלא נביעת מים קרים, שלעתים הגיעו לדרגת קפאון של ממש.

השמש היה יוצא לסייע בידו לרדת אל המקוה, כשהוא יורד לפניו בחשכת הליל ועששית הנפט בידו, אולם מיד כשהחל לרדת אל המקוה, כבתה העששית מרב הטחב ששרר במקום העמק, ונאלצו לשוב להדליקה פעם אחר פעם.

אם לא היה די בכך, הרי לעתים כשירד השמש רק כמחצית מן המדרגות, היה כל גופו מצטמרר מהקור הבוקע ממעמקי הקרקע, והיה מרחח לצאת ולעזוב את המקום. ביום, בבא סאלי לא חת ולא נרתע, היה יורד אל המקוה כשהוא מונה וסופר עם

מעט מלח, הן לא היא בשלה את האכל כי אם המבשלת שהיא מעסיקה, זו אשה אלמנה, ומיד כששמעה את הטענה מפיהם על המלח, הלכה למטבח ופתחה בטענות על המבשלת המסכנה, "מדוע לא שמת מלח בתבשיל".

המבשלת ענתה כמובן כי כן שמה מלח, אז הרעימה בעלת הבית קולה ונערה בה באמרה, "הלא הרבנים הסועדים על שלחני ואוכלים את התבשילים שבשלת, אומרים שלא שמת מלח, כיצד את אומרת אחרת".

כך התוכחו השתים, המבשלת אומרת בבטחה ששמה מלח, ובעלת הבית מטיחה בה וצועקת שהיא שקרנית, אם הרבנים אומרים שהאכל חסר מלח, בודאי שהיא משקרת. המבשלת התכעסה ואמרה ברגז, "בטוחה אני ששמת מלח בתבשיל".

בשמענה כך אמרה בעלת הבית, "אם את כה מעזה פנים לומר על הרבנים שהם שקרנים, הרי את מפטרת ממשרתך, איני חפצה בך יותר כמבשלת בביתי".

כה הלך וספר החפץ חיים באזני מלווהו שכאמור אדם גדול היה. הוא שמע לדברי החפץ חיים, ופליאתו גברה מרגע לרגע על דמיונו המפלג, מנין לו כל זאת, איך הוא בונה מדבור כה פעוט, מגדלים באויר.

בגבר פליאתו אמר, "נראה לי שהנכם מגזימים", ענה החפץ חיים, "אם ברצונכם להוכיח שצדקתי, נכנס ביחד למטבח ונראה את המתרחש שם".

קמו שניהם ונכנסו למטבח, ומצאו את שתי הנשים נרגזות ונרגשות, מוחות דמעה מעיניהן אחר דיו ודברים קולגי ופוגעי, ואחר

סדר טבילתו היה מפליא בגנוני הצניעות שנהג בעצמו, לאחר שפשט את גלימתו ונשאר עליו רק החלוק התחתון שפסה אף הוא את כל גופו, ירד לבור הטבילה, כשבד ביד עם כניסתו למי המקוה, היה מעלה את החלוק ומעבירו דרך עליו.

את הכפה שעל ראשו הטהור לא הסיר אלא כשכל גופו כסה במים, לאחר הטבילה מהר לחבשה לראשו, כשתוף כדי עליתו מן המקוה הוא לובש את החלוק.

כְּשֵׁהַגּוֹרֵר בצרפת בשנת תשי"ד, שהה חדשים אחדים בישיבת 'אור יוסף', שהתקיימה בכפר המרחק כחמשים קילומטר מפריז. מדי בקר הצטרף למכונת המישנת שברשות הישיבה, שנסעה בקשי רב עד פריז, לצרף אספקת המזון הכשר לתלמידי הישיבה.

למרות שחצה מכבר את גיל הששים, ועל אף שמרבית ימיו ישב בתענית, לא נמנע רבנו אף לא יום אחד מלנסע לפריז, ובלבד שלא יחמיץ טבילת שחרית.

בסופו של דבר לא עמדה הרבנית בהפצרותיו, ומסרה לו את המפתח. הוא יצא אל הנהר, ירד וטבל תוף שהוא נפצע עד זוב דם, אף מה רבטה שמחתו באותו יום, על שלא חסר את טבילתו.

באחת השנים ירד שלג עז בארפוד אשר כסה את פני כל הארץ, רבנו הבחין בילדים המשחקים בחצרו ועורמים ערמות של שלג, ושלח להגיד להם כי יגביהו את הערמות עוד ועוד, הנערים עשו כדבריו, מבלי לדעת את פעל ידיהם.

לאחר שסימו לשחק ושבו ללמודיהם, קרא לאחד ממקורביו ויצא אל החצר, נעל הדלת על מנעול וברית, פשט בגדיו ונשכב

השמש את מנין המדרגות, ומכון בהם כונות טמירות.

משבא גופו הטהור במים הקפואים, היה טובל בהם פעם ועוד פעם. לימים והוא כבר זקן מפלג, העיד על עצמו בהתבטאות נדירה, "מעולם לא נצחני הקר".

לימים העיד משמשו רבי אברהם אמויאל, כי בימי החרף ראהו לא אחת כשהוא שובר את הקרח, ויורד לטבל בנהר הקפוא.

גדול תלמידיו והמבחר שבהם, המקבל הצדיק **רבי יחיא שניאור** זצ"ל, ספר על מקרה שארע בשנות עלומיו כשאביו הקדוש היה מטל על ערש דוי, ובבא סאלי יצא לבית הכנסת לשאת תפלה להחלמתו.

בדרבו בקש לטבל במקוה, אלא שבית הטבילה היה פרוץ מכל עבר וצנת כפור חדרה לתוכו, עד שגם המים עצמם התכסו בשכבת קרח. בבא סאלי לא נרתע, שבר את גלדי הקרח, נפצע עד זוב דם וירד לטבל. כשיצא, השפיע על תלמידו לנהג כמותו. ובעת הזו, עדיו לא הגיע רבנו לגיל תשע עשרה שנים.

באחד הבקרים, כשהשקים קום ובקש לצאת לטבילה במי הנהר, לא מצא את מפתח הבית. התברר כי הרבנית שחששה לשלומו, החביאה את המפתח.

ביום הקודם התחוללו קרבות כבדים בין הצבא הצרפתי למורדים המקומיים, מי הנהר הוצפו בשברי פלים חדים ובזכוכיות, והטבילה בנהר אותו בקר פרוכה היתה בסכנה גדולה.

רבנו שמימיו לא ותר על טבילת שחרית, עמד על רצונו לצאת ולטבל, בהדגישו שהמנעות מטבילה נחשבת בעיניו להפסד ודאי, לעמת חשש ההפגעות מאותן זכוכיות שהיא בגדר ספק סכנה.

אריה גלור ראב"ד פיטרקוב זצ"ל, הנו דבר קשה ביותר, רק מתי מעט זכו להתעטר בסמיכה זו.

כאטר חשקה נפשו של אחד המצינים שבת למידי רבי יוסף מרוז'ין, הגאון מרוגטשוב זצ"ל, ר' אלתר פוקס, להתעטר בכתר הוראה, שלחו רבו לפיעטרקוב אל רבי יעקב באמרו, "סמיכה ממנו, ענין היא".

כאטר הגיע ר' אלתר פוקס לפיעטרקוב, היה לומד כל השבוע בהתמדה בבית המדרש, ובימי חמישי וששי כשרבו השאלות בבית הרב, היה עומד בחדרו וזוכה ל"שמוש", כך בלה שנתים בפיעטרקוב, עד שזכה לסמיכה מרבי יענקל'ה.

נחו הגדול בפסק, היה ממגז מגאונותו האדירה בכל חדרי תורה יחד עם פקחות עצומה, פעם בא אליו אברך שברצונו לקבל ממנו קבלה לשחיטה, רבי יעקב בחר אותו הן בהלכה והן באפן מעשי, ועדין לא אמר לו מאומה.

בשבת האחרונה לפני שעמד הלה לחזר לביתו, הזמן האברך להמנות על אוכלי שלחנו. נוהג היה רבי יענקל'ה לערוך סעודה שלישית כל שבת בביתו, רבים מהחסידים שהתגוררו בפיעטרקוב היו נוהגים לבוא אליו אותה שעה, להתענג מדברי תורתו ומצדקותו.

לאחד מבאי ביתו הקבועים בשם ר' אברהם אליעזר סאניק הי"ד, אשר היה מגיע מדי שבת בשבתו, היה באותה שבת יאצייט, והיה בטוח כי יזכה בברכת המזון כנהוג, אף התפלל לראות כי רבי יענקל'ה כבד את האברך השוחט בברכת המזון.

על השלג הדוקרני כשלגופו חלוק דיקה, ומהמקרב בקש שיכסה את כל גופו ורק פניו ישארו מגלים, לאחר זמן מה קם והתלבש, בשבוב אל הבית בקש ממקורבו שלא יספר על כך לאיש. (תולדות הבבא סאלי)

לקראת חג הסוכות, השתוקק הרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זיע"א לטבל ביום טוב ראשון של סכות במקוה, מיד אחר אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א.

הוא המתין סמוך למקוה מחצות לילה, לפנות בקר משיצא הרבי מבית הטבילה, מהר הישמח ישראל להכנס בעקבותיו, רק הציג כפות רגליו במים, ומיד נסוג אחור, המים היו רותחים עד כדי להכות.

נסה שוב ושוב, אך לא היה מסגל לטבל במים הרותחים, מיד רץ אל סכת הרבי לראות שמא קרה לו משהו, אולי נכוה מחם המים. כשהגיע לסקה נעמד מאחורי הדלת, ושמע את הרבי אומר תהלים בקול רוטט ובנעימה קדושה.

הטה הישמח ישראל אגזנו, ושמע את הרבי מתחנן, "אוי אבא מתוק, סעדני ואןשעה" (תהלים קיט קיז), אחר כמה שעות שאל את אביו הקדוש כיצד יצא בשלום מן המקוה הבוהרת, השיב לו רבי יחיאל, "תאמין לי שלא הרגשתי מאומה". (כרמנו גליון ח)

ישחט את הנבט במקום אשר ישחט את החטאת ואת העלה (יד יא)

בכל רחבי פולין, מפרסם היה כי להשיג סמיכה מדבי יענקל'ה זיין, הוא רבי יעקב

נאות הבעל להצעה, נסע לליובאוויטש ונכנס לרבי, וספר צרתו. התפלא רבי שמואל ואמר, "מי פסק לכם להתגרש, לא, לא, תקותי להשי"ת שתזכרו לזרעא חיא וקימא".

השתומם האיש למשמע אַזניו, הוא התיאש מכבד מהולדת בניים, ספקותיו סבבו רק האם להתגרש אם לא, לא עלתה בדעתו בְּדל מחשבה אודות בניים.

ברצותו שגם בני ביתו ישמעו הדברים ויתעודדו, בקש רשות כי היא תעמד מאחורי הדלת, והרבי יחזר על דעתו וברכתו. למחרת שוב נכנס הבעל, היא שמעה מעבר הדלת את דברי הרבי המצוה שלא יתגרשו, ומבטחים הם בזרע של קימא.

את הימים הסמוכים נצלו לקניית סחורה ביְרֵיד, הם שבו בשמחה ובצפיה לדוקשיץ, וכעבר תקופת זמן נפקדו בְּבן זְכַר. שמחתם לא ערבה להם, הילד לא היה שקט, צרח יומם וְלַיְלָה וְהַטְרִיד את מנוחתם, עד כי כמעט קצו בחייהם.

משראו כי חייהם אינם חיים, החליטו לנסע אל רבי שמואל ולשאל בעצתו, לתמיחתם, הורה הרבי לומר לעולל הצורח באַזְנוּ כִּי אַל לו "להתיחסן" כל כך, הוא אינו בן יחיד ובקרוב תהיה לו אחות.

פעלו הדברים פעלתם והשקט חזר לשרר בבית, אף כעבר שלושה חדשים, פְּרָחָה צרעת על גוף הזאטוט. שוב נסעו הוריו לליובאוויטש, "הרפואה ידועה היא", אמר הרבי, "מטמינים את כתנת הילד במחסן העצים, והמחלה חולפת", קימו הדברים, ונתרפא הילד. (מגדל עז)

לאחר הבדלה קרא רבי יעקב למקורבו ואמר לו, "הריני להתנצל בפניך שלא כבדתיך בברכת המזון, אסביר לך מדוע, אכרף זה בא לקבל ממני קבלה לשחיטה ומצאתי אותו הגון לכוף, רציתי לעמד על מדת היציבות שיש לו בידו, לכו כבדתיו בברכת המזון, לראות כיצד הוא מחזיק את הכוס בידו זמן ממשך. (כרמנו יב)

זאת תורת אָשֶׁר בו נגע צרעת אָשֶׁר לא תשיג ידו בטהרתו (יד לב)

ספר החסיד רבי יוזיק גורביץ מווארשא. "אחר הסתלקות הרה"ק **הצמח צדק** מליובאוויטש זיע"א, קבלו לראשם החסידים בעיר מולדתי דוקשיץ את מרותו של בנו הצעיר, הרה"ק **רבי שמואל שניאורסון** זיע"א.

באותו זמן עמד זוג חשוכי בניים מתושבי העיר להתגרש על פי פסק בית דין, חלקו ברצונם הטוב את נכסיהם שְׁוָה בְּשׁוָה, ועמדו לנסע לעיר אחרת מחמת הבושה במקומם, לערף בה את הגרושין ונתינת הגט.

בלב החסידים שבְּעִיר, התעוררו רגשי רחמים על בני הזוג החיים ביניהם באחווה, פרנסתם מצויה בכבוד, ונאלצים עתה להפרד, והחליטו ליעצם לפנות לרבי, לשמע לעצתו.

קראו לאיש ודברו באַזְנֵיו, כי מאחר וחושבים הם לנסע לעיר אחרת, טוב להם שישעו לליובאוויטש, שם נמצא רב שיוכל לסדר הגרושין, בנוסף יוכלו לשהות בה ביום השוק, אשר רב סוחרי פֶּלֶךְ מאהילוב פונים ליְרֵיד זה, בו יוכלו לקנות סחורות זולות, אגב כך אולי כבר יכנסו לרבי שמואל, לשמע חות דעתו על ענינם.

אף לפני כו הקפיד לטבל במקוה, הדבר היה לו לחק קבוע, אפלו בזמן שהיה קר גדול או גשם ושלג, ואף בימי זקנתו, לא בטל זאת.

בימי הקניץ, נסע במשך מספר שנים לכפר הירושש הסמוך לשאמלוניא, שם נח מטרדותיו בדירה גדולה של אחד מאנשי שאמלוניא, שהקדיש למענו את דירתו שהיתה במקום אור טוב, למען יעסק בה הרב בתורה ללא מפריעים.

בכפר הקטן לא היה קים מקוה מסדר, סמוך לדירה בה התאכסן עמדה ברכת מים גדולה, בה היה נוהג רבי שלמה זלמן לטבל כנהגו מדי יום.

בימי אלו השפם בבקר, עת שלט קר עז בחוצות, הלכתי עמו לטבל במקום. בשעת הטבילה חלף במקום ערל שאמר בתמייה, "איך אפשר לזקן לטבל במים קרים אלו, בעת קר כה גדול, אני לא הייתי מסכים לפשט בגדי ולטבל כעת, אפלו היו נותנים לי עבור זה אלפי זהובים".

שמע זאת רבי שלמה זלמן ואמר, "מאיבי תחכמי, בזכותו נוכל לחשב כמה שך גדול מגיע עבור מצוה זו מן השמים, אם הגוי לא היה מסכים לטבל בקר הזה, אפלו בעבור אלפי זהובים". (דרשות לחם שלמה)

ורחץ בשרו במים חיים וטהר (טו יג)

ספר רבה של נובומסטא שבסלובקיה, הרב **שמעון שרייפר** זצ"ל הי"ד, כי בעת שהותו לצרכי מרפא במרינבארד, הלך לשוח ביער, והבחין בזמן הצועד לקראתו, וידיו רועדות.

שאלו הזקן האם הוא נכד רבה של קראקא. **רבי שמעון סופר** זצ"ל, בעל המכתב **סופר**, והוא השיב שאכן נכדו הוא וקרוי על שמו, אמר לו הזקן, "דע שרעידתי באה עלי מזקנך".

הזקן ספר שהתגורר בקראקא, ונמנה על אנשי שלומו של הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א, בעת שבנה המכתב סופר בעירו מקוה המשתתת על מי מעינות, לא הסכים עמו הדברי חיים, אף הרב מקראקא השיב שך מקבל הוא מפי אביו, **החתם סופר** זצ"ל.

"אברך צעיר הייתי, עזות נוססה בי, ופגעתי בכבוד זקנך, דבר הפגיעה הגיע לאזני הרבי מצאנז שהתבטא, יש לרעד מבנו של החתם סופר, מאז אני רועד". (אוצרות הסופר)

דרכו של הרה"ק רבי שלמה זלמן ארנרין זיע"א הי"ד משאמלוניא, היתה לקדש את הלילה בתורה. באשמרת הבקר היה געור משנתו הקצרה, והוגה בתורה משוש חיו,

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלניו

בנוסף לכל פעולותיו, היה רבי יצחק מקרב למלכות. בעת גרוש ספרד אמר לו המלך

מגדולי חכמי ספרד היה רבי יצחק אברנאל זצ"ל, הידוע בפרושו על התורה,

מלוה מלכה

אותם אל יהודה בני היושב בונציה בעירם ובחטר כל".

משנשנה החלום למחרת, נרעד לב המלך עד שמהר לעשות כצווי החלום, ושלח את הרכוש במלואו אל רבי יהודה היושב בונציה.

בליל פסח, נאנח רבי יהודה לרב צערו על חסרונו של הגביע היקר, וגם צערותו העבדה שלא היה לו אורח הגון, שיוכל לקיים בו מצות 'כל דכפיו ייתי ויכל', אמרה לו אשתו, "אם אין לנו גביע, לך לפחות והבא אורח".

הלך רבי יהודה ופשו, עד שמצא עני אשר נאות לבוא אל ביתו, ויהי כי נכנסו הביתה, נעלם האורח, ומאידך להפתעתם הרבה, נצב על השלחן הגביע היקר. הם מיד הבינו שהיה זה אליהו הנביא, והחלו בעריכת הסדר לבדם.

בהגיעם לשפך חמתר, נכנס אליהו הנביא, ספר להם את כל אשר הכה אביו למלך ספרד, ואמר לו, "ידע לך, כשם שהכה אביר במלך ספרד, כך הכה במלך ונציה, אין לך לפחד כי בטלה הגזרה, לאחר החג, לך אליו עם הגביע".

למחרת החג הלך רבי יהודה אל המלך והגביע בידו, ואמר לו, "אם על המלך טוב, יקח הגביע ויבטל הגזרה", אמר לו המלך, "הגזרה מבטלת וגם הגביע קח לך, כי לא אוכל לסבל את המכות מאביר", והוא שב לביתו בשמחה, לבשר לאחיו היהודים על בטול הגזרה. (הגדת המהרי"ץ רושינסקי)

שיוכל להשאר בארצו, כי עליו לא חלה הגזרה, וימאן ועזב כל נכסיו ורכושו, ויצא לונציה.

בצאתו נטל עמו צרור כספו, וגם גביע יקר מאד משבץ באבנים טובות ומרגליות, שהיה שונה הון רב, אשר לא השתמש בו רק לברית מילה, ולכוס של אליהו בליל הסדר.

לאחר פטירת רבי יצחק בונציה, ירש בנו רבי יהודה אברבנאל זצ"ל את הגביע היקר, פראות אחד השרים את הגביע היקר, הלך והלל אותו לפני מלך ונציה שנתאנה לרכשו ואף הציע בעדו הון רב, אולם רבי יהודה מאן, באמרו שזה הכוס מיחד לאליהו הנביא.

מחשש שינסו לקחת ממנו את הגביע בזרוע, הטמינו בארז, השליך המפתח לחוץ, ואמר, "אליהו הנביא, הכוס היא שלך וברשותך, קח את המפתח, ועשה בו מה שלבך חפץ".

כאשר צפה כך ארע, המלך דרש את הגביע היקר, וצוה לשבר את הארז, ולהביא אליו את הכוס, אולם ראה זה פלא, הכוס נעלמה ולא מצאוה. קצף המלך מאד, גזר לגרש את כל היהודים מארצו, והגביל להם זמן, עד אחר הפסח.

בשמעו רבי יהודה אברבנאל את הגזרה שציאה בעטיו, בכה מאד, ועלה להתפלל על קבר אביו אשר בפדובה.

התבלתו נשאה פרי, בחלום הלילה בא רבי יצחק אברבנאל אל מלך ספרד, הכה בו מכות נמרצות, ואמר לו, "קח את כל כספי ורכושי אשר עזבתי בארצך, והבא

מילין קירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעזרא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כוחה הנשגב של ראיית הצדיקים

מהקדושה על ידי חטאיו, 'וראה הכהן' היינו הצדיק בראייתו הקדושה ושכלו שמיים עינו עליו והנה נרפא על ידי הצדיק המשרה עליו קדושה בראייתו.

כשמסתכל על הצדיק משפיע עליו קדושה ורפואה ובטל ממנו כל טומאה

כיון שראינו מה יכול הצדיק להשפיע בראייתו, למדו ורבותינו עוד על עניין ההבטה בצדיק כפי שרמז בזה הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה שרפואת המצורע היא כאשר יוצא הכהן אל מחוץ למחנה מקום מושב המצורע, וע"י שרואה המצורע את הצדיק מושפע עליו קדושה המפרידתו מהקליפה הטמאה שדבקה בו, כי זהו כח המסתכל בפני הצדיק שמושך על עצמו קדושה ורפואה.

צא ולמד, שהרי אמרו חז"ל (מגילה כח.) 'אסור להסתכל בפני רשע', הרי לנו שבראיית אדם רשע מושפע על הרואה טומאה מנפש הרשע, אם כן כמה יש לנו ללמוד מזה לראיית פני הצדיק שהמביט בו זוכה להשפעות קדושה עצומות.

וכאשר מצינו בגמרא (עירובין יג.): אמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתיה לרבי מאיר מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה, הוה מחדדנא טפי. דכתיב (ישעיה ל כ) 'היו עיניך רואות את מורידך'. וכמו שביאר בדרשות הר"ן (הדרוש השמיני): כי כפי

וְיֵצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָנִיחַ נִרְפָּא וְנָגַע הַצֹּרֵעַ מִן הַצֹּרֵעַ (יד ג).

יסוד גדול ונפלא למדנו מדברי רבותינו בכל הדורות, ובפרט הבאים בסוד ה' בצילם של רבותינו הקדושים תלמידי הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, בגודל ראיית הצדיק שבכח הבטת עינו מרפא ומחיש ישועה, רופא חולים ומחיה מתים, הן אם נפל מי לחולי ומכאוב, והן אם זקוקה נפשו לרפואה רוחנית, בכל אלו מתרפאין באמצעות הבטת עיני הצדיק עליו לטובה ולברכה.

וכבר מפורשים הדברים ברמב"ן הקדוש בפרשת במדבר (א מה): הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו, יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים, כי בא בסוד העם ובכתב בני ישראל וזכות הרבים במספרם, וכן לכולם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי ישימו עליהם עינם לטובה, יבקשו עליהם רחמים, ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים' ולא ימעיש מספרכם, והשקלים כופר על נפשתיכם.

וזאת אשר דיברה לנו תורתנו הקדושה כפי שביאר הרה"ק בעל נועם אלימלך מליז'ענסק ע"ה (ד"ה א"י זאת ה-ג) ויצא הכהן שצריך הצדיק להטות עצמו ולירד ממדרגתו אל מחוץ למחנה, פירוש, אל האדם הזה שיצא חוץ למחנה השכינה שהפריד את עצמו

ראיית פני הצדיק שבכל דור עד ביאת הגואל מבטלת כל מידות רעות

מעתה יובן ביתר ביאור דבריו כדרבונות שכתב במקום אחר (צו ד"ה פן), וזה לשון קדשו: וזה הענין פירסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם, שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק ואומר בלבבו, מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל הפציהם בתורה ויראת שמים. אבל באמת אין זה כלום כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המידות רעות דהיינו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות, עכ"ק.

ודבר זה נוהג בכל דור ודור, שאינו דבר שהיה פעם בדור הבעל שם טוב ע"ה ותלמידיו, אלא אותו הדבר הוא בדורנו כי מבלעדי זה לא היה לנו תקומה ח"ו, ועל זה כתב בתפארת שלמה (אמור ד"ה ויאמר): ודבר זה גילה לנו הבעל שם טוב ז"ל בדורו, ומאז כן בכל דור ודור ודורשיו עד ביאת הגואל, כל הדבוק בהם יש להם עליה לכל הנשמות לא ידח מהם נדח.

השפע הנשפע לרב הנראה בפנים, כמו שאמר הכתוב (קהלת ח א) 'חכמת אדם תאיר פניו', יהיה שופע על התלמיד יותר כאשר יקבלוהו.

השפעת הראייה לשנים רבות

עד כמה גדולה השפעת הראייה על האדם נביט אל משה רבינו ע"ה שכתוב בו (שמות ב ו) 'ותפתח ותראהו והנה נער בוכה' וביאר בתפארת שלמה (שם ד"ה א"י ותפתח) על פי דברי הזוהר הקדוש, כי היה בוכה על פגם הקדושה שהיה לו בנפשו בראייתו את בתיה בת פרעה, ומחמת זה היה נצרך להמתין עד שיהיה בן שמונים שנה שאז יוכל לגאול את ישראל, וכל זה היה כשהתגיירה, ובאם לא הייתה מתגיירת לא היה מציאות למשה להיות הגואל, עכ"ד. הרי לנו דברים נוראים עד היכן מגיע כוחה של ראייה להרע או להיטיב, ובוודאי במידה טובה המרובה משפיע ראיית הצדיקים עוד יותר משמונים שנה.

מילתא דפליאה

בכל יהודי ניתן למצוא נקודת זכות בכל מצב שרק יהיה בו

בכל יהודי ישנה נקודה טהורה הנשמרת בטהרתה בכל מצב שהוא, והיא ירושה לנו מאבותינו הקדושים שעבדו את ה' בכל ליבם וזכו להשריש נקודה זו בזרעם אחריהם, ועל זה הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו 'אנכי מגן לך' על נקודה זו שתהיה נשמרת בטהרתה, ועל כך מברכים אנו בכל תפלה 'מגן אברהם' שכוחו של אברהם נשמר בכל יהודי להשיבו למוטב. ובפרט שיוצאת בת קול בכל יום לעורר הכל בתשובה, ואף שאין אותה בת קול נשמעת לאוזני בשר, מכל מקום הנקודה הגנוזה בכל יהודי מתעוררת ומריגשה בבת קול, ומכוחה היא מתעוררת להכניס הרהור תשובה בכל יהודי.

כך דרש הרה"ק רבי ברוך ממעוז בניו ע"ה, שגם אם סר האדם חס ושולם מדרך הטוב ועושה רע, מכל מקום אין בכוחו להרשיע כל כך עד שלא ישאר בו משהו מהטוב, אלא תמיד נשאר בו מעט שאינו רשע כמו שכתוב (תהלים לו ז) 'ועוד מעט ואין רשע' וכו', 'ועוד מעט' היינו שתמיד יש בו מעט ש'אינו רשע', והיא הנקודה הפנימית של הלב שאין בה רשעות ואינה נפגמת. ועל זה התפלל דוד המלך ע"ה 'התבוננת על מקומו' תן דעתך על אותו המעט הפנימי, ותראה ש'איננו' שאין שם רשעות, וכל חטא האדם אינו כי אם בחיצוניות. וכפי מה שמתבוננים בכוח נקודה זוכים להגבירה מעט מעט שתתפשט בכל האדם, עד שלבסוף 'התבוננת על מקומו ואיננו' שלא יהיה עוד מקום לרשעות באדם מחמת התרחבות נקודת הקדושה.

ואפילו 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך' (דברים ל ד) בכוח הנקודה הטובה הטמונה בקרבך, וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך' ולכאורה צריך ביאור, כי הנידחים אינם בקצה השמים אלא בקצה הארץ, אלא 'שמים' רומזים לענייני רוחניות ועבודת ה' ו'ארץ' כינוי לענייני הגוף והגשמיות, ועל זה אומר הכתוב שגם בהיות האדם מצוי במדרגה נמוכה ומרוחק מהקדושה, אם בכל זאת יש מעט כוונה טובה ונכונה לשם שמים בבחינת 'בקצה השמים', בכח מחשבה זו 'יקבצך ה' אלקיך' כי מתוך שלא לשמה יבוא בודאי לידי לשמה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אמירת התהלים כלימוד נגעים ואהלות, אם כן מוכח שהחשוב יותר הוא לעסוק בלימוד נגעים ואהלות ואילו תהלים יחשבו כמותם. ענה להם היהודי הקדוש, אמת שהעסק בנגעים ואהלות חשוב עד למאוד, אך כבר אמרו 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ובשביל שיוכל לראות את נגעי עצמו יש לו לומר תהלים שאז יאורו עיניו לראות נגעי עצמו ובכך יהיה בבחינת 'סור מרע', שכשאר רואה את נגעי עצמו מתבייש ושב בתשובה שלמה. לאחר מכן ישפיעו עליו שיוכל להיות 'אהלות' בבחינת 'אוהל שיכן באדם' (תהלים עח ס), שתשרה בו השכינה ויהיה מרכבה לבחינת 'עשה טוב'.

האחים הקדושים הבינו שכל חטא הנראה אצל האחר רומז לנגעי עצמו

כיוצא בזה מסופר על רבותינו הקדושים רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה ואחיו רבי זושא מאניפולי ע"ה, שערכו גלות והיו עוברים מכפר לכפר ועושים תיקונים גדולים בנגלה ובנסתר, וכאשר היה בעל האכסניה קם לומר תיקון חצות היה שומע את רבי זושא מתוודה בפני אחיו רבי אלימלך על עוונותיו של בעל הבית כאילו והוא עצמו עשה אותם, ואחיו עונה לעומתו כי אכן חטא גדול חטא ויש לו לשוב מדרכי וחיה, והיה מורה בפניו דרך תשובה ותיקון על חטאיו, מששמע מזאת בעל הבית נזעק ותעל שוועתו על גודל ריחוקו ועל רעתם הגדולה של מעשיו, כי הבין שברוח הקודש דיברו אורחיו הנעלים, ובעצם הן הם חטאיו ויש לו לשוב עליהם בתשובה שלימה, והיה מבקש מהאחים הקדושים שהיות ואף הוא חטא בכך וכך רוצה לדעת מהי דרך התשובה שיורוהו צדיקי אמת אלו.

וביארנו בזה, כי האחים הקדושים הבינו, כי אם הם רואים חטאים אלו באדם אחר ברי הוא שזה מסיבתם, שלא עבדו את ה' מספיק כראוי בדרגתם

המשך בעמוד הבא

נגעי חברו ללמד על נגעי עצמו

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אף הכהן (יד ב).

שנו חכמינו במשנה (נגעים פ"ב מ"ה): כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. ולמדו מן המקרא הזה דכתיב 'והובא אל הכהן' שמשמעו שיובא לפני כהן אחר ולא הוא עצמו.

ידועים דברי הבעל שם טוב ע"ה שאדם הרואה איזה דבר חטא אצל זולתו, בין ביחיד בין בציבור, הרי זה כאילו התבונן במראה וראה בה את חסרונות עצמו, כי האדם קרוב אצל עצמו ואינו רואה את מומיו שלו, ולפיכך הזמינו לו מן השמים לראות את החיסרון בחברו כדי שיתן דעתו לפשפש במעשיו ולהיטיב דרכיו, ואילו היה נקי מכל רע לא היו מזמנים לו מן השמים לראות או לשמוע שום דבר רע, ורק מחמת שהוא לקוי באותו ענין עוררו אותו לפשפש במעשיו.

ובזה יתבאר הפסוק (תהלים לט ט) 'מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני', על ידי שאזכה להינצל מכל פשע ממילא לא אראה שום דבר חרפה אפילו אצל נבל, כי הנקי מכל דבר פשע אין מזמנים לו לראות שום דבר עוון באחר.

על כך אמרה תורה והובא אל הכהן שיש לו לאדם ללכת לכהן שיורנו ולא יסמוך על עצמו, וכמו שביארוהו חז"ל במשנתנו ואמרו 'כל הנגעים אדם רואה חוץ' - כל נגע וחיסרון שאדם רואה אצל חברו, 'מנגעי עצמו' - אות וסימן שמעוררים אותו מן השמים לפשפש במעשיו לראות נגע זה עצמו אצלו, כי בידוע שאם היה מתקן עצמו לא היה מגיע חברו לידי כך.

דרך הצדיקים לפשפש בנגעי עצמם

על היהודי הקדוש רבי יעקב יצחק מפרשיסחא ע"ה מסופר, שהיה אומר תהלים קודם התפילה, שאלוהו תלמידיו מדוע אינו עוסק בגמרא הלא שנינו בדוד המלך ע"ה שביקש מהקב"ה שיתחשב

שהרי לכל אחד ישנה את העבודה המוטלת עליו, ומיום שנברא העולם אין דומה לחברו ואין דעת אדם דומה לדעת אדם אחר. וכמו שהביאו בגמרא (יומא לח.) את אמרתו של בן עזאי: 'בשמך יקראוך, ובמקומך ישיבוך, ומשלך יתנו לך. אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא'. ויש לפרש, שהוא על דרך האמורה בזית (פאה פ"ז מ"א) שניכר בשמו במעשיו ובקומתו, כך יש לו לדעת כי לכל אחד יש את השם הייחודי שלו וכן את המעשים המיוחדים רק לו ויכולים לצאת לפועל רק כשהוא עושה אותם, ומשכך ניכר גם מקומו כי כל אחד תורם בדרכו הוא להצלחת עבודת המלך יתברך שמו ויתעלה.

ואינו משל בעלמא, אלא כך ברא הקב"ה את עולמו שמאחר וכל כוונת הבריאה לכבודו יתברך, לכן מיום ברא אלקים אדם עד סוף כל הדורות אין לך יום שוה לחבירו ואין לך שעה ורגע נעשה שווה לחברו, בענין הנהגת כל העולמות מרום העליון עד סוף המדרגה השפל, ומעולם לא היה ולא יהיה מששת ימי בראשית עד סוף, שום שני רגעים שווין ושני בני אדם שווין, שאם כן השני למה' (פרי הארץ וישב ד"ה אמרו רבותינו). וכך מובא מהאר"י הקדוש (עץ חיים שער ג' פ"ב): 'שאיין לך יום שדומה לחבירו ואין צדיק דומה לחבירו ואין בריה דומה לחבירתה וכל הנבראים כולם לצורך גבוה וכו' לכן היה צריך באלו העולמות טוב ורע ובינוני ובכל אחד מינים לאין קץ'.

כשיחבונן ויפשפש לא שייך שלא ימצא בחברו זכות כלשהי

ובכך נשוב לדברי השפת אמת 'הוי דן את כל האדם' שיביא בחשבון את 'כל האדם', כלומר, כל מה שעובר עליו, ומהי מטרת בריאתו ומהו תפקידו בעולמו של הקב"ה, ורק כך יוכל להבינו. ואכן זוהי מציאות בלתי אפשרית לדעת כל העובר על חברו, ולכן 'אל תדין חברך עד שתגיע למקומו' ולמקומו הרי לא תוכל להגיע ומשכך אל תדינהו כלל.

ובגרמתם נכשל בעל האכסניה. ומיד כשקיבלו על עצמם דרך תשובה היה מתעורר במארחם הרהורי תשובה ותיכף קיים מודה ועוזב ירוחם.

אופני לימוד זכות

כשרוצה לדון את חברו יש לו להביא בחשבון את כל העובר עליו בימי חייו

יסוד זה מורה לנו דרך הישרה כיצד להביט על כל מעשה שרואה האדם בחברו, שעל כל אדם מוטל החיוב לדון את חברו לכף זכות, וידע שאם רואה רע בחברו רמז יש בכך עבורו לתקן חטאו, ולא מוכרח שחברו אכן עשה בכך מעשה רע. ואף אם רואה שחברו אינו נוהג כראוי, ילמד עליו זכות שאין זאת אלא מחמת מכלול הסיבות הסובבים אותו, ואם היה הוא במצבו יתכן כי אף הוא לא היה נמנע מהנהגה זו.

ואלו דברי התנא הקדוש יהושע בן פרחיה (אבות פ"א מ"ו) 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', ופירש השפת אמת (שם) שיש לו לאדם להביא בחשבון את כלל מעשי האדם, להבין למצבו ולתהלוכות חייו וניסיונותיו, וכך אולי יכול להבין את מעשיו של חברו. ובאמת כמעט ואין באפשרותו של האדם להכיר את כל תהלוכות חייו של חברו, ומשכך מוטב ולא ידון חברו כלל כדברי השפת אמת על המשנה (שם פ"ב מ"ד) 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו': כלומר, ולמקום חברך אי אפשר להגיע לעולם כי לא כל דעות בני אדם שוות ולכן אל תדון לחברך כלל, עכ"ל.

לכל אחד תפקידו שרק הוא יכול לעשותו

הרי לנו כי דרך התורה בהסתכלות על דעת חברו, היא שאין באפשרות להבין דרכיו ומעלליו שהרי 'כשם שאין פרצופיהם דומים זה לזה כך אין דעותיהם שוות', וכביאורו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מוקצק ע"ה (אמת ואמונה מידות) שכפי שמבין כל אדם שפרצופו של השני אינו כשלו ואינו מתרעם על כך, כך עליו גם לדעת שאין דעתו שווה ומשכך אל יתרעם אם דעת חברו שונה מדעתו.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

תורה בטהרה מקדשת את האדם

במ' סתומה, אינו יכול לומר את שמה של האות. ולכן האות מ' רומזת על הדיבור, כי כמו אמירת האות מ' כך גם דיבורו של האדם, כשפותח פיו לדבר אינו מסיים דיבורו עד שסותם את פיו. אך אם מניח ל'יצר' דהיינו שמניח אותיות אלו ל' צ' ר' להיכנס בין פתיחת דיבורו לסגירת פיו, ומדבר דברים אסורים נעשה מזה 'מצרים', דהיינו מ' פתוחה וס' סתומה וה'יצר' ביניהם, שזה היה רצון מצרים לפעול שיהיה הדיבור בגלות.

וזאת לימדונו רבותינו בתורה שבעל פה שעיקרה היא אמירת פיו, שלא כתורה שבכתב שעיקרה היא מה שנכתבה בספר, ועל כן פותחת (ברכות ב.) באות מ' פתוחה - 'מאימתי קורין את שמע', ומסיימת (עוקצין פ"ג מ"ב) במ' סתומה - 'ה' יברך את עמו בשלום' (תהלים כט יא), כי כאשר אדם פותח פיו - ידבר בתורה, וכשמסיים לימודו יסגור פיו, ולא יתן ליצר לבוא אל ביתו בדיבורו סרק והבל, ועל אחת כמה וכמה דיבורים אסורים.

כי כל שיחה בטילה מרחיקה את האדם מדברי תורה, ושלמה המלך ע"ה מזהיר את האדם 'אל תתן את פיך לחטיא את בשרך' (קהלת ה ה), כי דברים בטלים גורמים טומאה לגוף האדם, ולפיכך אבותינו הקדושים היו שרוים כל ימיהם בתענית דיבור שלא יהיה מצוי בהם ח"ו דיבור של מה בכך, אלא לקדש כח הדיבור לעבודת הבורא.

לגודל פגם הנפש שבחטא הדיבור תיקנה תורה קרבן מיוחד

משום שכוח הדיבור גדול כל כך עד שאם פוגם בו נפגמת כל קדושתו, נתן הקב"ה כפרה מיוחדת לפוגם דיבורו, וכך ביאר **בדברי חיים** (החודש ד"ה

וְצִנָּה הַפֶּה וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁמֵי צַפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת (יד ד). עיקר עבודת האדם להתעצם בקנין קדושה וטהרה ויראת שמים אמיתית, וכפי התקדשות האדם כך יש כח בתורתו לרוממו ולהביאו למדרגות גבוהות, כי הלומד תורה שלא בקדושה תורתו נותנת כח לחיצונים חלילה, ורמז לדבר כי האותיות שלפני 'תורה' הם 'קדשה', וזה תנאי קודם ללימוד תורה שיקדש עצמו כפי יכולתו, וכן סידר רבינו הקדוש לפתוח סדר תורה שבעל פה בהלכות קריאת שמע, 'מאימתי קורין את שמע בערבית' (ברכות ב.), לקבל עול מלכות שמים תחילה, וכפי טהרת הגוף והנפש והנשמה כך יזכה להתעלות בעסק התורה.

וכן כתב הרה"ק **מרופשיץ ע"ה** (זרע קודש קדושים ד"ה לא תעשו) שהאותיות הקדושות נגזרים מחמש מוצאות הפה, והאותיות 'קדושה' מורכבים מכל החמש מוצאות, לרמז שיקדש האדם את חמש מוצאות הפה ושכל דיבורו יהיה בקדושה יתירה, ואז יתקיימו ויאירו בו אותיות התורה בשלימות, כי מבלעדי הקדושה אין שום כח לפתוח הפה בדברי תורה.

עיקר הדיבור יהיה בתורה ותפילה ולא יניח ליצר להפך הדיבור לבחי' מצרים

הפה לא נברא באדם אלא לעסוק בתורה ובתפילה, כמו שכתוב (דברים ו ז) 'ודברת במ' ולא בדברים בטלים. אך חס ושלום מניח ליצר להיכנס בתוך דיבורו נעשה מכך בחינת 'מצרים', כמו שכתב הרה"ק **רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה** (שם) בא ד"ה ומה שכתוב כי מ' פתוחה וסתומה רומזים לפיו של האדם, כי בכדי לומר אות מ"ם נצרך להשתמש גם במ' סתומה, וכל עוד שאינו מסיים

קריבת הנפש, כמאמר חז"ל (מנחות קד): במנחת עני 'כאילו הקריב נפשו', ולזה ציווה הקב"ה בחטאים אלו קרבן דלות ודלי דלות כי זו תכלית קרבנות אלו לכפר על נפשו, וכדי למהר טהרת הנפש הישראלי אפילו אם אינו בהישג יד בשונה משאר קרבנות.

ישמור פיו מדברים בטלים כדי שיוכל להוציא בו דברי קדושה

אחר ראות עינינו כזאת, נשריש בליבנו היטב כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא), ונשכיל לשמור נפשנו ע"י שנשמור פינו מכל דיבור אסור ח"ו, ואפילו מדברים בטלים כי בכך נשמור נפשנו מכל טומאה ופגם, כלשון קדשו של **השפת אמת** (מצורע תרס"א ד"ה בפסוק): ולפי שכן הלשון גדול מאוד צריכין להזהר מדברים בטלים והם מעכבין הפה ולשון להוציא בהם דברי קדושה, כמו שכתוב 'ודברת בם', אמרו חז"ל השח שיחה בטלה עובר בעשה 'בם' ולא בדברים אחרים. שהוא תנאי שכפי מה ששומר פיו מדברים בטלים כך יכול לדבר בם.

ובזה מבאר הפסוק שלפנינו, **ולקחו למטהר שתי צפרים חיות טהורות** ופירש רש"י: לפי שהנגעים באין על לשון הרע, שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים, שמפטטין תמיד בצפצוף קול. ובזוהר אמרו שכמו שיש עונש על דיבורים אסורים כמו כן יש עונש על דיבורים טובים שהיה לו לומר ולא אמרם. ועל זה כתב השפת אמת: והצפרים באים לתקן ב' החטאים, השחווה לבער ולפרוש עצמו מדברים בטלים, ומכל שכן לשון הרע. והמשולחת להכין הפה ולשון להוציא בהם דברי תורה.

במדרש), מצינו (כריתות י'): שהתורה הקדושה ציוותה להביא קרבן דלות של שני ציפורים ואם אין ידו משגת מביא קרבן דלי דלות של מנחה, רק בשלושה מקרים, בטומאת מקדש, בשבועת העדות, ובשבועת ביטוי שפתיים. וקשה, מדוע לא נתנה תורה אפשרות זו גם בשאר חטאות, ומי שאין ידו משגת יביא קרבן כפי השגת ידו ויתכפר אף בציפורים או במנחה.

מתרץ הדברי חיים, כי ענין הקרבן הוא להקריב נפשו הבהמית לפני ה', ויתחרט על מה שעבר, והקב"ה עוזרו לכפר עליו ויפדה נפשו מרדת שחת, ולכן גזרה חכמתו יתברך על כל חטא מהו מין קרבנו, שעל ידו יתכפר האדם. ואפילו אם אין ידו משגת לקרבן זה, ימתין עד שיהיה בידו להביאו, כי הרי זו תכלית הקרבן, שכנגד קרבן הבהמה יקריב את נפשו הבהמית, ואילו ציפורים או מנחה, אינם מורות על נפשו הבהמית.

אך בדברים התלויים בפה האדם, שזה עיקר כח האדם כמאמר הכתוב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' וכתרגומו 'לרוח ממללא'. נמצא החוטא בדיבורו פוגם בעצמות הנפש, ולא בנפש הבהמית תלוי החטא, רק בנפש אביו שבראו, שהרי נפשו נוצרה מנפיחת פיו של הבורא כביכול כמו שכתוב (שם) 'ויפח באפיו נשמת חיים' ומכך 'ויהי האדם לנפש חיה'. אם כן תכלית הקרבן אינה ככל הקרבנות לתיקון נפש הבהמית, רק לתקן נפשו, ולכן כפרת חטאי הדיבור אינו בבהמה. מה גם, שכיון שחטא זה הינו חמור כל כך שפוגם בנפשו, לא רצה הבורא שתתעכב תשובתו עדי תשיג ידו לקרבן בהמה.

ולזה ברוב חסדי הבורא אשר הפליא עמנו, ציוונו להביא רק פטופטי עופות נגד הקול, או מנחה שהוא

יבא לאור ע"י מנהל אור לישראל
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד מנהל אור לישראל
 מיוצב ונשמר: שוקן קנר

פרשת מצורע

מענג לנגע

חייהם של בני המשפחה העשירה השתנו לחלוטין עם מחלתה הקשה של אם המשפחה. מאז ומתמיד הייתה המשפחה סמל להצלחה ולשגשוג. האב, שהיה מנכבדי ופרנסי הקהילה, עשה את הונו העצום מעסקי ייבוא וייצוא, ואילו האם עסקה בגידול וחינוך בניה ובנותיה בדרך הטוב והישר. ביתם הגדול היה פתוח לרווחה בפניהם של אורחים שהזדמנו לעיר, שתמיד זכו לקבל בו ארוחה חמה ומשביעה, כמו נזקקים שונים, עניים ואביונים, שהיו מקבלים מתת יד, תרומה הגונה, בסבר פנים יפות.

ביקשה המשפחה לשבת בשלוה, קפץ עליהם רוגזו של מחלה אימה ונוראה. בתחילה סברה האשה, אם המשפחה, שמדובר בעקצוץ קל וחולף. היא חשה בגירוד בידה וסברה שזו תוצאה של עקיצת יתוש או דבורה, שעד מהרה יחלוף. אלא שלא זו בלבד שתחושת הגרוד לא חלפה היא התעצמה כהנה וכהנה. פצעים מוגלתיים באו בזה אחר זה, ומהיד זה עבר אל כל הגוף. זה כבר לא היה גירוד בעלמא אלא סבל בלתי נסבל. הפצעים הציקו וגרדו מאוד, בעוד שכל גירוד גרם לפצעים להזיל דם ולכאוב יותר, כך שאפילו את תחושת הרווחה הרגעית של אותם רגעי הגירוד לא יכלה האשה לתת לעצמה.

העשיר לא חסך בממון בשביל לעזור לאשתו האומללה שחייה לא היו חיים. הוא החל דורש ברופאים ובפרופסורים מומחים מהעיר ומחוצה לה. כל מי ששיח ושיג לו ברפואת העור הוזמן אחר כבוד אל מיטתה של החולה הקשה, יהי המחיר לביקור אשר יהי, בכדי שינסה למצוא לה ארוכה ומרפא. הרופאים ניסו בכל כוחם

ורשמו 'רצפטים' לתרופות שונות ומשונות, חלק ממה שניתן להשיג באותה המדינה וחלק כאלה שיש להביא מארצות המזרח הרחוק. כאן חבש הבעל שוב את כובעו כיבואן גדול והחל מייבא עבור אשתו סממנים ושיקויים שונים מארצות רחוקות, אלא שכל אלו הועילו לאשה כתועלת כוסות רוח לשכיב מרע הנוטה למות.

היו כאלה מהרופאים שסברו שאין לאשה ברירה אלא להטלטל למרחצאות שבערי המרפא והתיירות, כיון שבכוחם של מי הגופרית החממיים לנקות ולטהר את הגוף מקלקולו. הייתה זו בעיה קשה עבור האשה שכן פצעייה הפתוחים גרמו לה כאבים איומים בכל תזוזה, ועל אחת כמה וכמה במסע מטלטל אל מקומות המרחץ. תחילה סבר הבעל כי הוא יוכל להפיק את אותה התועלת אם ישלח ויביא אל ביתו חביות מלאות באותם מי גופרית, היישר מהמעיינות הנובעים שם, אלא שהסבירו לו המומחים כי אם אכן ברצונו לקבל את התועלת המרבית של מי המרחצאות עבור אשתו החולה, עליה לשהות שם 'עובר לעשייתן', לשתות ולהתרחץ מהמים תיכף עם נביעתם מבטן האדמה.

לא נותרה להם ברירה אלא להזמין כרכרה מפוארת שבתוכה מיטה נוחה וטובה, וכך נסעה האשה אל אחד מהמרחצאות ששמו הלך לפניו כמי שבמימיו יש את סגולות המרפא הטובים מכולם. אלא שכל תועלת לא הגיעה לה מכל אותם המים בהם היא רחצה ואותם היא שתתה. בעוד שחולי עור אחרים שהגיעו למקום דיווחו על שיפור ניכר שבא להם מהמים, ויש שאפילו התרפאו לחלוטין, הרי שאצל אשה זו המצב הקשה נשאר על מקומו.

למרצאות שלא הועילו כלום נסעתי למרחקים, על אחת כמה וכמה שעלי לנסוע לפקוד את מעונם של הצדיקים המושלים ביראת אלוקים, שעליהם קבלה בידינו שצדיק גוזר והקב"ה מקיים. ואכן, מבלי להביט על כל הקשיים והכאבים עלתה האשה על כרכרה, נטלה עמה ממון רב להוצאות הדרך, ויצאה לעשות את הדרך הארוכה בואכה העיר פרמישלאן.

לאחר ימים רבים של נסיעה ארוכה ומתישה הגיעה האשה, וכשמוע הגבאים את מצבה ואת הדרך הרחוקה שעשתה, הניחוה תיכף להכנס ולבוא לחדרו הקדוש של הרבי, אלא שאך דרכה האשה על סף חדרו של רבינו ועוד לפני שכלל פתחה את פיה לספר ולתנות את צערה ויגונה, פתח הרה"ק מפרמישלאן ושאלה בקול נוקב: מדוע חיללת את השבת?

האשה הזדעקה כמי שהכישה נחש ארסי: חס ושלום, וכי אוזני שומעות את דברי הרבי אלי? והלא דבר שאינו עולה על הדעת הוא לומר שחיללתי את השבת, בעוד שכל ימי אני נזהרת בכבודה של שבת עד לאחת: טורחת אנכי כבר מתחילת השבוע לקנות מאכלים טובים ומיני מגדנות לכבוד שבת, עמלה במיוחד בבישול בשר ודגים וכל מטעמים לסעודות השבת, מדליקה נרות שבת לרוב בשמן זית זך, ושולחנות השבת מתנהלות בביתי ברוב פאר והדר כיד ה' הטובה עלינו, וכי מה שייך לומר שאני מחללת את השבת!?

אלא שהרה"ק מפרמישלאן לא נסוג בו מעמדתו, ואמר: מאיר אינו אומר שקר חלילה! אשאלך איפוא בשאלה יותר ממוקדת: מדוע תפרת בשבת קודש? לשמע השאלה בניסוחה החדש, פרצה האשה בבכי גדול מאין הפוגות. רק לאחר כמה רגעים, כשנרגעה מבכיה, הודתה האשה בפני רבינו כי אכן קרה מקרה והיא לא עמדה בנסיון ותפרה בשבת, ומעשה שהיה כך היה:

טובי הרופאים והמומחים פכרו ידיהם בייאוש כשמיטב הרפואות והסגולות, המקומיות והמיובאות, לא הועילו ולא כלום. מכתה של האשה היתה נואשת, כל כספם וזהבם לא הועילו בשעת המבחן הקשה, ובאופק לא נראה כל תקווה. ההתקדמות היחידה שאותה היה ניתן לציין היה דווקא באבחונה המדויק של המחלה. לאחר מעקב רפואי של כמה חדשים הגיעו הרופאים למסקנה אחידה: האשה לקתה בנגע הצרעת, רחמנא ליצלן ולשיזבן. צרעת ממארת היא זו אשר דבקה לפתע פתאום באשה זו, בגבירה הגדולה, ואין לה רפואה. אבחון חד ומדויק זה הוסיף גם בושה איומה ונוראה על המשפחה והדבר היה לשיחה בפי הבריות, משל לא היה די בעצם הצרה, אלא שגם שמה הולך לפניו כמכה הכתובה בתורה. חלפו חדשים רבים, כשמפעם לפעם עוד רופא מנסה את מזלו, שמה הוא יהיה השליח הטוב להחיש את הרפואה, ולאחר אכזבות רבות, הגיעה אל המשפחה שמעו של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א. המשפחה עצמה, למרות היותם שומרי תורה ומצוות, לא הכירו ולא ידעו את תורת החסידות, אולם שמו של הרה"ק מפרמישלאן היה מהלך מסוף העולם ועד סופו כאיש אלקים קדוש ונורא וכפועל ישועות בקרב הארץ. מפה לאוזן עברו השמועות על רוח הקודש המצויה בבית מדרשו ועל מופתים מופלאים שחולל למעלה מדרך הטבע. וכשהגיעו דיבורים אלו לאזנם של בני המשפחה, קרן חדשה של תקווה זרחה באפלת חייהם, והם חשבו אולי תזכה האשה והיא תיוושע בכוחו של אותו צדיק היושב בפרמישלאן.

הדרך מעיר מגוריה של האשה ועד ביתו נאוה קודש של רבינו בפרמישלאן הייתה ארוכה מאוד. לא זו בלבד אלא שגם היה עליהם לחצות כמה גבולות ולעבור במדינות שונות עד בואם לפרמישלאן. ואולם, האשה אמרה לבני המשפחה שתהו על כוונתה לצאת למסע כה ארוך: אם

עפרון ונייר והחל לחשב כל הוצאה קטנה וגדולה, הן של בגדי כבוד ומלבושים לכולה ולכל המשפחה, הן של שמחת הנישואין וימי השבע ברכות, וכמובן את סכום הנדוניה שהבטיח לתת לחתנו היקר. לאחר שסיכם את כל ההוצאות גם יחד, הגיע החייט לסכום של ארבע מאות רובל כסף, שהיה כמובן סכום גדול לאיש אביון שכמותו.

נענה הרה"ק מפרמישלאן ואמר לאשה: יודע אני את הסיבה שבשלה באת לכאן, מחלתך הקשה שבאה עלייך מחמת חילול השבת, והיות שקבלת על עצמך לחזור בתשובה שלמה, הנה מורה אני לך ליתן לר' יוסף את כל הוצאות החתונה ובעזרת השם תעלה לך ארוכה.

לאחר שמנתה האשה את כל סכום הכסף, טבין ותקילין עובר לסוחר, הניחה על השולחן אשר לפני רבינו עד הפרוטה האחרונה, הורה לה הרבי כדת מה לעשות: לכי עם הכלה, בתו של ר' יוסף החייט, אל הנהר להתרחץ, ובצאתך מהמים אל תביטי בבשרך כלל וכלל. לא אחרה האשה לעשות כדבר הרה"ק מפרמישלאן, וכשהתרחצה במי הנהר הרגישה כאילו עורה נפרד מעל בשרה. בצאתה מהמים היא עצמה את עיניה, אלא שמבלי משים היא הביטה במבט חפוז על אחד מידיה, וראתה כי היא מצורעת כשלג.

תכף מיהרה האשה אל הרה"ק מפרמישלאן ודמעתה על לחייה, שהיה זה שלא במתכוון, והנה בכל גופה נתרפאה כליל, אולם ידה האחת חזרה ונצטרעה כשהביטה עליה שלא בכוונה. הסכים הרב ואמר לה: הוסיפי ותני עוד מאה רובל כסף לר' יוסף החייט, בשביל שיהא לו למחייתו, דבר יום ביומו, ותחזרי שוב לרחוץ בנהר, כשבזו הפעם תקשרי את עינייך במטפחת, וכך תצאי לשלום. עשתה כך האשה ונתרפאה לחלוטין ממחלת הצרעת הקשה, ומכאן ואילך הייתה זהירה ביותר בקדושת השבת.

בעלי עוסק במסחר של ייבוא וייצוא, כשלצורך עסקיו המסועפים זקוק הוא לנסוע למדינות רחוקות, כדי לקנות שם סחורות ולמכרם ברווח הגון. פעם אחת חזר בעלי במפתיע בערב שבת בין השמשות, והיה זה לאחר שכבר הדלקתי נרות שבת וקבלתי את קדושת השבת. בעלי ביקש ממני שאביא לו חולצה נקיה להחליף לכבוד שבת, וכאילו להכעיס לא הצלחתי באותם רגעים למצוא שום חולצה נקייה עבורו, חוץ מחולצה אחת, שאמנם הייתה נקיה, אך הצווארון שלה היה קרוע. באותו רגע לא עמדתי בנסיון, נטלתי חוט ומחט ותפרתי את הקרע בחולצה. ידעתי שאני עושה שלא כהוגן ואסור לי לתפור את החולצה, אלא שמעשה שטן הצליח ולא הצלחתי להתגבר על רגשותיי.

כשסיימה האשה להתוודות על חטאה בפני הרבי, היא חזרה ובכתה בכי תמרורים במשך שעה ארוכה, ולאחר מכן התחננה האשה בבקשה להורות לה דרך תשובה על חטא חמור וכבד זה של חילול שבת. היא אפילו לא הזכירה דבר אודות הסיבה שבשלה הגיעה הנה, רק ביקשה מהרבי שיכוון אותה כיצד יכולה היא לכפר על עוונה הקשה, כשבד בוד היא מקבלת על עצמה להוסיף ולהדר בכמה וכמה מיני הידורים וחומרות בקדושת השבת בגדרים ובסייגים.

לשמע דבריה היוצאים מהלב, נענה הרה"ק מפרמישלאן וקרא למשמשו נאמן ביתו ואמר לו: בטובך, לך והזמן לכאן את ר' יוסף החייט. משהגיע ר' יוסף החייט פנה אליו הרה"ק מפרמישלאן ואמר: הלא לפני כמה ימים היית כאן ואמרת כי הנך זקוק לכסף כדי להשיא את בתך הכלה ולשלם את הסכום שהתחייבת לנדונייתה, הנה קרבה ישועתך לבוא, הוואל נא לחשב חשבון מפורט ומדויק של כל ההוצאות שיש עליך להוציא לכבוד שמחת נישואין ואמור לי את הסכום המלא והסופי לו הינך זקוק. פנה ר' יוסף החייט לחדר סמוך, הוציא

ולכן פנימיות האדם נחלק לשלשה חלקים אלו של ע'דן נ'הר ג'ן, וזהו הבחינות של נפש רוח ונשמה. וכיוצא בזה יש בחינות אלו גם בגוף האדם, המוח הלב והכבד, וזו היא עבודת האדם, להמשיך את הלב והכבד אחר המוח, כשבכך הוא בא לבחינה הגבוהה של 'ענג'.

והנה נגע הצרעת קרוי בספר הזוהר הקדוש 'סגירו', וזאת לפי שהמצורע נסגר ומטמטם ליבו, וסגירה זו הוא בכך שלב והכבד אינם יכולים להיות נמשכים אחר המוחין שבראש. ולכן בטהרת המצורע המצוה היא ליתן על תנוך אזנו ובוהן ידו ורגלו, כדי לרמוז על תיקון שלשה חלקים אלו שבאדם, שהם מרמזים גם על הראש הגוף והרגלים, שהכל נמשך אחר הראש, וכך הלב והכבד צריכים להיות נמשכים אחר המוח.

ולעומת נגע הצרעת שהיא הסגירה והניתוק בין המוח ללב ולכבד, בין הראש לגוף ולרגליים, הרי שהשבת היא עניין הפתיחה, כמו שאמרו 'ביום השבת יפתח', שבכוח הנשמה יתירה נפתח השער הסגור בימי המעשה וכך יכולים הלב והכבד לקבל את הארת המוחין. וזהו שאמרו שבכוח השבת להפוך מנגע לענג, כי נגע הצרעת עניינו הוא הסגירה, דהיינו הניתוק בין המוח ללב ולכבד, ואילו השבת עניינה היא הפתיחה, לחבר את הלב והכבד לקבל את הארות המוח.

ובעיקר עניין זה, שבכח השבת הוא להפוך מנגע לענג, הביא הרה"ק השפתי צדיק זיע"א מילתא חדתא, שזו עומק הסיבה שהסגר בנגע הצרעת יום השבת (תזריע אות ב): **ולכך כל הסגר שבעת ימים שיהיה שבת קודש באמצע, כמאמר חז"ל על בריית מילה בשמיני, שהשבת קודש יכול להפוך נגע לענג, כדאיתא בזוהר הקדוש 'מאן דנטיר שבתא כנטיר אורייתא כולא', ממילא יורחב להמתחרט ומסכים לבבו שלא ישוב לכסלה ועל ידי זה יתרפא נגעו.**

את הסיבה שבשלה נענשה האשה מחללת השבת דווקא בצרעת ניתן אולי למצוא בדברי הרה"ק השפת אמת זיע"א (מצורע תרנ"ד) המביא את דברי הזוהר הקדוש על הקשר בין הצרעת לשבת: **איתא בזוהר הקדוש, מאן דיכיל לענג השבת ולא עביד, איתהפך ליה 'ענג' ל'נגע'. ממילא מדה טובה המרובה על ידי 'ענג' שבת מתהפך ה'נגע' ל'ענג'.**

יסוד הדברים הוא מה שהוסיף השפת אמת (תזריע תרנ"ח) והביא מספר יצירה: **'אין למעלה מענג ואין למטה מנגע'**, ואותיות מתחלפות אלו, המראות את הקשר ביניהם, מסמלות את שני הצדדים המנוגדים זה לזה: ה'ענג' שהיא שלימות הטובה, וה'נגע' שהיא שלימות הרעה, ואמרו בזוהר הקדוש, שעונש מי שאינו מענג את השבת הוא שה'ענג' הטוב מתהפך עליו ל'נגע', ועל זה הוא שהוסיף השפת אמת שכך הוא גם לאידך גיסא, ומידה טובה מרובה, שעל ידי 'ענג' שבת יכול האדם להמתיק את הדינים ולהפוך את ה'נגע' ל'ענג'.

ואכן זה מה שאירע באותה עובדא נוראה אצל אותה אשה, שמחמת חילול השבת נהפך לה הענג לנגע ולקתה במחלה קשה זו של נגע הצרעת, וכיון שקבלה על עצמה לחזור בתשובה ולשמור כהוגן על קדושת השבת, זכתה להתרפא ונהפך לה נגע הצרעת לבריות גופא ונהורא מעליא.

את עומק הדברים מפרש השפת אמת: כי הנה שורש 'ענג' מבוסס על דברי הכתוב 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן', וזהו 'ענג' - ע'דן, נ'הר, ג'ן. והיות שהאדם הוא עולם קטן, הרי שכל מה שיש בעולם יש גם אצל נפש האדם, ונמצא שגם צורת האדם שווה לצורת הגן עדן,

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתח'ל טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות וזחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי חיים אבולעפיה זע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חיגי עכשיו: 04-8628888 ☎ והגליון בדרך אליך